

Ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduse muutmise ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisu kokkuvõte

2017. aastal oli ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduse (edaspidi *ELMS*) vastuvõtmise eesmärk parandada haldus- ja maksukoormuse vähendamise teel väikeettevõtjate maksukäitumist ja suurendada vabatahtlikku maksukuulekust. Kehtestatud erikorraga lihtsustati nii maksude tasumise protsessi kui vähendati ka maksukoormust. Ettevõtluskonto kasutajate arv ja konto kaudu deklareeritud tulude summad on aastatega jõudsalt kasvanud. Samas on esile kerkinud mitu kitsaskohta, mida analüüsiti 2022. aastal koostatud väljatöötamiskavatsuses. Selles anti ülevaade teemadest, mille tõttu ettevõtluskonto ei pruugi enam kanda algset eesmärki ega olla mingist ajahetkest enam maksumaksja jaoks atraktiivne maksude maksmise viis.

Eelnõukohase seadusega tehakse neli olulisemat muudatust ettevõtluskonto kaudu teenitud tulu maksustamisel. Muudatused puudutavad nii ettevõtluskonto kasutajaid kui ka ettevõtluskonto kasutajalt teenust ostvaid juriidilisi isikuid.

Ettevõtluskonto kasutusvaldkonna laiendamiseks muudetakse juriidilisele isikule teenuse osutamisel tekkivat maksukohustust. Senine täiendav tulumaksukohustus asendatakse sotsiaalmaksukohustusega. Muudatusega väheneb nii äriühingu maksukoormus kui suurenevad ka ettevõtluskonto kasutaja sotsiaalsed tagatised.

Lisaks muudetakse ettevõtlustulu maksu määra ja maksu jagamise reegleid. Muuhulgas kaotatakse kõrgem maksumäär, muutub kohustusliku kogumispensioniga (II sambaga) liitunud ettevõtluskonto kasutaja ettevõtlustulu maksu määr ja seetõttu ka maksu jagamise skeem.

1.2. Eelnõu ettevalmistajad

Eelnõu ja seletuskirja koostas Rahandusministeeriumi maksupoliitika osakonna nõunik Kairi Ani (kairi.ani@fin.ee, 5885 1373). Eelnõu juriidilist kvaliteeti kontrollis Rahandusministeeriumi personali- ja õigusosakonna õigusloome valdkonna juht Virge Aasa (virge.aasa@fin.ee, 5885 1493). Eelnõu keelelise kontrolli tegi õigusosakonna keeleteimetaja Sirje Lilover (sirje.lilover@fin.ee).

1.3. Märkused

Eelnõukohase seadusega muudetakse järgmisi seadusi:

- ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seadus (edaspidi *ELMS*) redaktsioonis RT I, 11.03.2023, 58;
- maksukorralduse seadus (edaspidi *MKS*) redaktsioonis RT I, 02.05.2024, 12;
- riikliku pensionikindlustuse seadus (edaspidi *RPKS*) redaktsioonis RT I, 14.12.2023, 7;
- sotsiaalmaksuseadus (edaspidi *SMS*) redaktsioonis RT I, 02.05.2024, 24;
- tulumaksuseadus (edaspidi *TuMS*) redaktsioonis RT I, 02.05.2024, 16.

Eelnõu ei ole seotud muu menetluses oleva eelnõuga ega Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammiga. Samuti ei ole sellel seost Euroopa Liidu õigusega.

Ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduse muutmise väljatöötamiskavatsus oli EIS-is kooskõlastamisel 2022. aastal (eelnõu toimik nr 22-1313¹). Kavandatud muudatused on vastavuses väljatöötamiskavatsuses esitatuga.

Võrreldes esimesele kooskõlastusele saadetud dokumentidega on eelnõusse lisandunud muudatus, mille kohaselt täiendatakse ELMS-i §-ga 7¹ (vt eelnõu § 1 punkt 3). Muudatus ei ole regulatiivne, st see kodifitseerib üksnes praegust olukorda ega loo kellelegi uusi kohustusi ega muid koormisi. Teisisõnu, tegemist on vähetähtsa muudatusega hea õigusloome ja normitehnika eeskirja § 1 lõike 2 punkti 5 tähenduses, kuivõrd sellega ei kaasne ei olulist õiguslikku muudatust ega muud olulist mõju. Seetõttu ei olnud selle muudatuse kohta vaja koostada väljatöötamiskavatsust.

Muudatuse eesmärk on rakendada avaliku teabe seaduses (edaspidi *AvTs*) sätestatud nõue, mille kohaselt peab riigi andmekogu olema asutatud kas seaduse või selle alusel antud õigusaktiga, samuti suurendada üldist õigusselgust ning tagada ettevõtlustulu maksu andmekogus olevate andmete läbipaistvam töötlemine andmekaitse perspektiivist.

Seadus jõustub 2025. aasta 1. jaanuaril. Muudatuste seadusena vastuvõtmiseks on vajalik Riigikogu poolthääle enamus.

2. Seaduse eesmärk

2017. aastal oli ELMS-i vastuvõtmise eesmärk parandada haldus- ja maksukoormuse vähendamise teel väikeettevõtjate maksukäitumist ja suurendada vabatahtlikku maksukuulekust. Kehtestatud erikorraga lihtsustati nii maksude tasumise protsessi kui vähendati ka maksukoormust.

Ettevõtluskonto avamise võimaluse lõi krediidiastutustest üksnes AS LHV Pank. Ainsaks ettevõtluskonto pakkujaks on see jäänud praeguseni. Sellest hoolimata on kasutajate arv kiirelt kasvanud. Kui 2019. aasta jooksul avas ettevõtluskonto 1702 inimest ja 2020. aasta lõpuks oli see arv kasvanud 3740 inimeseni, siis 01.04.2024 seisuga oli kasutuses juba 23 848 ettevõtluskontot. Eeskätt on see sobiv lahendus neile füüsilistele isikutele, kes põhitegevuse kõrvalt osutavad väikeses mahus teenuseid või müüvad enda valmistatud kaupa. 2023. aastal tehti ettevõtluskontot kasutades igas kalendrikuus tehinguid kogusummas veidi enam kui 3,2 miljoni euro eest. Kuigi esialgsed mõjuhinnangud olid tagasihoidlikumad, siis juba 2023. aastal koguti ettevõtluskonto kaudu makse veidi enam kui 7,7 miljonit eurot. Populaarsuse põhjuseid on tõenäoliselt mitu – alates madalast halduskoormusest maksude maksmisel, maksustamisreeglite lihtsusest ja arusaadavusest ning lõpetades madalama maksukoormusega.

Samas on viimasel ajal muutunud ka ettevõtluskeskkond. Covid-19 pandeemia mõjul on harjumuspärased töö tegemise viisid märkimisväärselt ümber kujunenud – esile on kerkinud platvormitöö, virtuaalne töö, diginomaadlus, iseendale tööandjaks olemine ja iseseisvad lepingupartnerid. 2021. aastal korraldas Arenguseire Keskus küsitlusuuringu „Platvormitöö Eestis 2021“², milles uuriti muuhulgas ka platvormitöö tegijate kasutatavat ettevõtlusvormi.

¹ <https://eelnoud.valitsus.ee/main/mount/docList/6700ac5d-3766-41c0-995e-10cbfa297459>.

² https://arenguseire.ee/wp-content/uploads/2021/08/2021_platvormitoo_uuring.pdf.

Ettevõtluskonto oli uuringu tegemise hetkel valinud üksnes 2% vastanutest, kuid lihtsuse ja madala maksukoormuse tõttu nähti selles suurt potentsiaali platvormitöö tegijate hulgas. Uuringus prognoositi, et ettevõtluskonto laialdasem kasutamine võiks riigieelarvesse tuua 68 miljonit maksutulu.

Viimastel aastatel ongi ettevõtluskonto kasutajate arv ja konto kaudu teenitud tulude summad jõudsalt kasvanud. Eeskätt on see tingitud platvormide kehtestatud nõudest, mille kohaselt peavad platvormil teenust osutavad isikud kas registreerima end füüsilisest isikust ettevõtjana (edaspidi *FIE*), avama ettevõtluskonto või osutama teenust äriühingu kaudu. Vaatamata kasutajate arvu jõudsale kasvule on esile kerkinud mitu kitsaskohta, mida analüüsiti 2022. aastal koostatud väljatöötamiskavatsuses. Selles anti ülevaade teemadest, mille tõttu ettevõtluskonto ei pruugi enam kanda algset eesmärki ega olla mingist ajahetkest enam maksumaksja jaoks atraktiivne maksude maksmise viis.

Eelnõukohase seadusega tehakse neli olulisemat muudatust ettevõtluskonto kaudu teenitud tulu maksustamisel.

2.1. Äriühingule teenuse osutamine

ELMS-i vastuvõtmisel kehtestati kuritarvituste vältimiseks ja konto eesmärgipäraseks kasutamiseks mitu kitsendust ettevõtluskonto maksustamisreeglites. Peamise ohuna nähti töösuhte³ asendamist ettevõtluskonto kaudu toimuva näiliku ettevõtlussuhtega ja sedakaudu tasu maksja maksukoormuse vähendamist. Sarnaseid kuritarvitusi esines hulgaliselt mikroettevõtte maksu rakendavas Lätis ning eesmärk oli Eestis seda vältida. Kõige karmim piirang oleks olnud äriühingutele teenuse osutamise keeld. Toona eelistati sellele lahendust, mille kohaselt äriühingule teenuse osutamine on lubatud, kuid äriühingul⁴ tuleb tasuda sellelt tulumaksu tulumaksuseaduse (edaspidi TuMS) § 51 lõike 2 punkti 1 alusel kui ettevõtlusega mitteseotud kulult. Selle tulemusel maksab lisaks ettevõtluskonto kasutaja makstavale ettevõtlustulu maksule samalt summalt tulumaksu ka äriühing, mis tasandab ettevõtluskonto kaudu teenitud tulu ja palgatulu maksukoormuse erinevust.

Täiendav tulumaksukohustus tähendab seda, et teenust osutaval väikeettevõtjal on ettevõtluskontot otstarbekam kasutada üksnes juhul, kui teenuse sihtrühm on füüsilised isikud, nt lapsehoiuteenus. Siiski on hulk teenuseid, mida tellivad nii füüsilised kui ka juriidilised isikud, nt koristusteenus jms. Viimati kirjeldatud juhul on ettevõtluskonto kasutamine juriidilisel isikul tekkiva täiendava maksukohustuse tõttu praegu pigem välistatud. Seda ka juhul, kui konkreetne tegevus vastab ettevõtluse tunnustele ja pole märke näilikust ettevõtlusest ega sedakaudu maksudest kõrvalehoidmisest.

Seega võib äriühingu täiendav tulumaksukohustus piirata ettevõtluskonto kasutaja tegevusvaldkonda. Niisamuti mõjutab see teenust ostva äriühingu otsuseid. Tõenäoliselt eelistab äriühing tellida teenust isikult, kelle puhul ei lisandu talle täiendavat maksukohustust.

Ettevõtluskonto kasutusvaldkonna laiendamiseks muudetakse äriühingule teenuse osutamisel tekkivat maksukohustust. Väljatöötamiskavatsuses esitati äriühingu täiendava

³ Kui kontekstist ei tulene teisiti, mõistetakse selles dokumendis töösuhtena ka füüsilise isiku poolt teenuse osutamist võlaõigusliku lepingu alusel.

⁴ Kõnealune kohustus laieneb ka residendist mittetulundusühingule, sihtasutusele ja juriidilisest isikust usulisele ühendusele (TuMS § 51 lg 3) ning mitteresidendist juriidilise isiku püsivale tegevuskohale (TuMS § 53 lg 5). Olemuslikult sarnane täiendav maksukohustus tekib ka füüsilisest isikust ettevõtjal, kes ostab teenust ettevõtluskonto kasutajalt (TuMS § 34 punkt 13). Lihtsuse huvides hõlmab seletuskirjas mõiste „äriühing“ kõiki eelnimetatud isikuid.

tulumaksukohustuse muutmise alternatiividena selle osaline (kuni 500 euro ulatuses kalendrikuus) või täielik kaotamine. Lisaanalüüsi ja väljatöötamiskavatsuse kohta esitatud tagasiside tulemusena neid alternatiive siiski töösse ei võetud, kuna kuritarvituste riske ei ole võimalik piisavalt maandada. Kultuuriministeeriumi pakutud alternatiivlahendus asendada tulumaks sotsiaalmaksuga maandab eelviidatud kuritarvituste riski ja aitab leevendada üht ettevõtluskonto kasutaja suurimat probleemi ehk ravikindlustuse lünklikkust. Nimetatud põhjusel senine täiendav tulumaksukohustus kaotatakse ja selle asemele kehtestatakse kohustus tasuda 50%-lt teenustasu summalt sotsiaalmaksu. Muudatusega väheneb nii äriühingu maksukoormus kui ka suurenevad ettevõtluskonto kasutaja sotsiaalsed tagatised.

2.2. Madalama maksumäära rakendamise piirmäär

Kehtiva korra kohaselt on ettevõtlustulu maksul kaks määra – 20% maksumäär rakendub tuludele, mis ei ületa kalendriaastas 25 000 eurot, ja 40% määr 25 000 kuni 40 000 eurot teenides. ELMS-i eelnõu menetlemisel oli keskmine brutokuupalk 1201 eurot. Seega madalam maksumäär kohaldus tulule, mis oli kuu kohta arvestatuna võrdne 1,7-kordse keskmise töötasuga. 2023. aasta IV kvartaliks on keskmine töötasu kasvanud 1904 euron, mis tähendab, et ettevõtluskonto kasutajal, kes teenib rohkem kui 1,09-kordset keskmist töötasu, tuleb seda ületavalt summalt tasuda maksu kõrgema määra alusel. Keskmine palk on nimetatud perioodil kasvanud enam kui 58% ning lähiaastatel prognoositakse palgakasvu jätkumist.

Kuigi madalama maksumäära piirmäärade lähedast tulu (24 000 kuni 25 000 eurot) teenivaid ettevõtluskonto kasutajaid ei ole palju, on nende arv siiski aastatega kasvanud kümnekordseks. Veelgi enam on suurenenud nende ettevõtluskonto kasutajate arv, kes on teeninud enam kui 25 000 eurot aastas. Kui 2019. aastal oli neid 3, siis 2023. aastal juba 136. Ka keskmine aastatulu on vaadeldaval perioodil oluliselt kasvanud – 31%. Seega on kõik eelnimetatud näitajad viimastel aastatel märkimisväärselt suurenenud.

Piirmäära tõstmata jätmine võib omada selgelt negatiivset mõju ettevõtluskonto kasutusaktiivsusele. Lisaks võib see suurendada võimalust, et kõrgema maksumäära vältimiseks jäetakse tulud ettevõtluskontole kandmata ja maksud tasumata. Selle ärahoidmiseks on oluline ajakohastada madalama maksumäära rakendamise ülempiiri. Kõrgema maksumäära tõstmine poleks mõistlik⁵, kuna kõrgemat maksumäära saaks rakendada väga väikeses tulude vahemikus. Seetõttu kõrgem maksumäär kaotatakse ja 20% maksumäär kohaldub kogu ettevõtluskontole kantud tulule.

2.3. Ettevõtlustulu maksumäär ja selle jagamise reeglid

Ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seadus tugineb reeglile, et kogutavast maksust kaetakse kõik väikeettevõtja ettevõtlustulu maksustamisel kohalduvad kohustuslikud maksud ja maksed. Sotsiaal- ja tulumaksule lisandub II sambaga liitunute puhul ka sissemakse pensioni II sambasse. Seaduse vastuvõtmise hetkel oli see kas vanuse või varem esitatud liitumisavalduse tõttu II sambaga liitunule kohustuslik.

2021. aasta 1. jaanuaril jõustusid kogumispensioni süsteemis muudatused, mis muutsid oluliselt II sambaga liitumise aluspõhimõtteid. Muudatuste jõustumise järel ei ole enam tegemist kohustusliku skeemiga. Samas ei ole ettevõtlustulu maksust olnud kunagi võimalik katta erinevaid sotsiaalkaitse tagamiseks makstud vabatahtlikke makseid. Selle võimaldamine vähendaks ettevõtlustulu maksu solidaarsuskomponenti ega oleks horisontaalse õigluse vaates teiste maksumaksjate suhtes õiglane. Maksukuulekus on aga selges sõltuvuses õiglustundega

⁵ Seaduse vastuvõtmise hetkel olnud kõrgema maksumäära piiri ja keskmise palgaga proportsiooni säilitamiseks tuleks praegu tõsta piirmäär 25 000 eurolt 38 200 eurole.

ning selle vähenemisel võib olla negatiivne mõju maksulaekumisele. Lisaks jõustusi 2024. aasta 1. jaanuaril kogumispensionide seaduse muudatused, mille kohaselt on alates 2025. aastast võimalik suurendada kogumispensioni makse määra vabatahtlikult, mis võimaldab probleemi veelgi. Praegu moodustab tulu- ja sotsiaalmaksu katteks kantav osa ettevõtlustulu maksust 97–100%. Muudatuse tegemata jätmisel langeks nimetatud osakaal 90%-ni. See tähendaks seda, et pensioni II sambaga liitunud ettevõtluskonto kasutaja solidaarne panus tulu- ja sotsiaalmaksuna oleks mitteliitunudega võrreldes juba arvestatavalt väiksem.

Ettevõtlustulu maksu jagamise skeem mõjutab ka ettevõtluskonto kasutaja ravikindlustuskaitse saamise tingimusi. Sama tulu suuruse juures on sotsiaalmaksu osa suurem II sambaga mitteliitunud ettevõtluskonto kasutajal. Samas ravikindlustuskaitse saamiseks nõutav minimaalne sotsiaalmaksu laekumine on neil sama (2024. aastal 239,25 eurot kuus). Selleks, et ettevõtluskonto kasutaja eest laekuks nõutav minimaalne sotsiaalmaksu summa, tuleks 2024. aastal pensioni II sambaga mitteliitunud ettevõtluskonto kasutajal teenida 1921,25 ja II sambaga liitunud kasutajal 1993,75 eurot kuus. Kui juba praegu oleks võimalik vabatahtlikult suurendada kogumispensioni makse määra 6%-ni, peaks teenitav tulu küündima ravikindlustuskaitse saamiseks juba 2138,75 euronit kuus. Seega kasvataks kohustusliku kogumispensioni makse määra vabatahtlik suurendamine ravikindlustuskaitse saamise eelduseks oleva tulu suurust veelgi.

Eelnimetatud põhjustel muudetakse nii ettevõtlustulu maksu määra kui ka laekunud maksu jagamise reegleid. Muudatuste kohaselt on II sambaga liitunud ettevõtluskonto kasutajal ettevõtlustulu maksu määr kogumispensioni makse määra (2, 4 või 6 protsendipunkti) võrra suurem. Seega edaspidi on ettevõtlustulu maksu määr kas 20%, 22%, 24% või 26%. Kõigil eelkirjeldatud juhtudel jagatakse 20 protsendipunkti ettevõtlustulu maksust tulu- ja sotsiaalmaksu reeglite järgi proportsionaalselt nende nominaalsete maksumääradega. Kuna tulumaksumäär tõuseb 2025. aasta alguses 22%-le⁶, jagatakse 22/55 tasutud ettevõtlustulu maksust tulumaksu ja 33/55 sotsiaalmaksu jagamise reeglite kohaselt. II sambaga liitunud ettevõtluskonto kasutaja puhul kantaks kas 2, 4 või 6 protsendipunkti ettevõtlustulu maksust isiku valitud pensionifondi või pensioni investeerimiskontole.

Ehkki ettevõtlustulu maksu määr suureneb kogumispensioni makse määra võrra, on ka selle osa puhul ikka tegemist ettevõtlustulu maksuga. Ka muudatuste järel ei maksa ettevõtluskonto kasutaja eraldi kogumispensioni makset, vaid osa ettevõtlustulu maksust kantakse II sambasse.

2.4. Ettevõtluskonto numbri avalikustamine

Füüsiliselt isikult võlaõigusliku lepingu alusel teenuse ostmisel ei tule väljamakse tegijal teenustasult makse tasuda või kinni pidada üksnes juhul, kui nende tasumise kohustus on tasu saajal. Üldjuhul on võimalusi selleks kaks – kas tasu saaja on registreeritud FIE-na või makstakse tasu ettevõtluskontole. Esimesel juhul on tasu maksjal võimalik äriregistrist kontrollida, kas teenuse osutaja väide FIE-na tegutsemise kohta vastab tõele. Samas ettevõtluskonto kasutajalt teenust ostes puudub tellijal võimalus kontrollida, kas esitatud arvelduskonto number kuulub ettevõtluskonto juurde. See omakorda sisaldab väljamakse tegijale teatavat maksuriski. Kui konto, kuhu ülekanne tehti, pole siiski ettevõtluskonto, tuleks väljamakse tegijal kanda tasu saaja töötamise registrisse (edaspidi *TÖR*), esitada makstud teenustasu kohta deklaratsioon (vorm TSD) ja tasuda sellelt tööjõumaksud.

⁶ Tulumaksuseaduse ja kaitseväeteenistuse seaduse muutmise seadus, 20.06.2023.

Praegu ei ole ettevõtluskonto andmed seaduste kohaselt avalikud, mistõttu ei ole maksuhalduril ega krediidiuasutusel võimalik nimetatud andmeid kolmandatele isikutele esitada, kuigi päringu esitajal võib olla põhjendatud vajadus sellise info järele. Eelnõuga täiendatakse MKS-is sätestatud maksukohustuslase nõusoleku ja teadmiseta avalikustatavate andmete loetelu. Sellesse nimekirja lisatakse ettevõtlustulu maksu maksmiseks kasutatava konto number. Muudatus välistab võimaluse, et ettevõtluskonto on küll avatud ja teenuse ostjale on näha ettevõtluskonto omamise fakt, kuid teenitav ettevõtlustulu suunatakse muule pangakontole. Seega vähendab muudatus ka kuritarvituste võimalusi.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõukohase seadusega muudetakse ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seadust (eelnõu § 1), maksukorralduse seadust (eelnõu § 2), riikliku pensionikindlustuse seadust (eelnõu § 3), sotsiaalmaksuseadust (eelnõu § 4) ja tulumaksuseadust (eelnõu § 5).

Paragrahvi 1 punktiga 1 tehakse muudatus ELMS-i §-s 4, mis sätestab ettevõtlustulu maksu määrad. Selle paragrahvi punkti 1 alusel on maksumäär 20%, kui kalendriaastas on teenitud kuni 25 000 eurot. Tulult, mis ületab 25 000 eurot, on maksumäär 40% (§ 4 p 2). Eelnõukohase seadusega kõrgem maksumäär kaotatakse.

Lisaks tehakse maksumäära reguleerivas sättes muudatused pensioni II samba muutmise tõttu. Ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seadus tugineb reeglile, et kogutavast maksust kaetakse kõik väikeettevõtja ettevõtlustulu maksustamisel kohalduvad kohustuslikud maksud ja maksed. Sotsiaal- ja tulumaksule lisandub II sambaga liitunute puhul ka sissemakse pensioni II sambasse. Seaduse vastuvõtmise hetkel oli see kas vanuse või varem esitatud liitumisavalduse tõttu II sambaga liitunule kohustuslik. 2021. aasta 1. jaanuaril jõustusid kogumispensionide süsteemis muudatused, mis oluliselt muutsid II sambaga liitumise aluspõhimõtteid. Muudatuste jõustumise järel ei ole enam tegemist kohustusliku skeemiga. Lisaks jõustusid 2024. aasta 1. jaanuaril kogumispensionide seaduse muudatused, mille kohaselt on alates 2025. aastast võimalik suurendada kogumispensionide makse määra vabatahtlikult, mis võimendab probleemi veelgi.

Eelnimetatud põhjusel suurendatakse ELMS-i § 4 lõikes 1 sätestatud ettevõtlustulu maksu määra kogumispensionide seaduse §-s 9 sätestatud makse määra võrra ja seda juhul, kui ettevõtluskonto kasutaja on liitunud II sambaga (ELMS § 4 lõige 2). Seega tavapäraselt kogumispensionide makset (2%) tasuva ettevõtluskonto kasutaja lõplikult ettevõtlustulu maksu määraks jääb 22%. Kõrgendatud määraga kogumispensionide makset tasuva isiku puhul oleks see kas 24% või 26%.

Paragrahvi 1 punktiga 2 tunnistatakse kehtetuks ELMS-i § 7. Nimetatud sätte kohaselt tuleks töötamise registrisse kanda ka ettevõtlustulu maksu maksja. Kuigi tavaliselt teeb töötamise registri kandeid tööd võimaldav isik, siis nende isikute rühma puhul oli see ülesanne pandud maksuhaldurile.

ELMS-i vastuvõtmise hetkel plaanitud ettevõtluskonto kasutaja töötamise registrisse kandmine ei ole realiseerunud. Teistele asutustele info edastamiseks on maksuhaldur kasutanud töötamise registri asemel teisi registreid. Ka maksumaksjale ei annaks taoline registreering täielikku kindlust, et konkreetsel juhul lasub maksukohustus tasu saajal. Viimati nimetatud probleemi lahendamiseks muudetakse MKS-i § 27 ning maksuhaldurile antakse õigus avalikustada

ettevõtluskonto kasutaja andmed (nimi, isikukood) ja ettevõtluskonto number (vt eelnõu § 2 punkti 3 selgitusi).

Paragrahvi 1 punktiga 3 täiendatakse ELMS-i §-ga 7¹, mille lõige 1 määratleb ettevõtlustulu maksu andmekogu maksukohustuslaste registri alamregistrina ning mille kohaselt selle pidamise kord sätestatakse maksukohustuslaste registri põhimääruses. Tegemist on tüüpilise sättega, mis saadab ka teisi Maksu- ja Tolliameti hallatavaid andmekogusid, küll mõistagi *mutatis mutandis* sõnastatud korras, näiteks maksukorralduse seaduses reguleeritud töötamise register (MKS § 25¹ lõige 1), laoarvestuse ja -aruandluse andmekogu (MKS § 25⁹ lõige 1) ning töövõtuahela ja töötamise kestuse andmekogu (MKS § 25¹⁰ lõige 1), või alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduses (edaspidi *ATKEAS*) reguleeritud maksumärkide andmekogu (*ATKEAS* § 49⁶).

Uue paragrahvi lõige 2 näeb ette andmekogu eesmärgi talletada andmeid ettevõtluskontot kasutava füüsilise isiku ning ettevõtluskontole laekuvate summade kohta.

Vajadus eelnimetatud sätete järele tuleneb AvTS-i § 43¹ lõikest 1 ning § 43³ lõikest 1, mis sätestavad, et AvTS-i tähenduses riigi andmekogu peab olema asutatud kas seadusega või seaduse alusel antud õigusaktiga. Kuigi ELMS jõustus 2018. aasta alguses ja ettevõtlustulu maksu andmekogu on faktiliselt eksisteerinud juba *ca* kuus aastat, siis paraku on see andmekogu senini juriidiliselt defineerimata nii seaduse kui ka maksukohustuslaste registri põhimääruse tasandil. See puudus nüüd likvideeritakse ehk edaspidi on ettevõtlustulu maksu andmekogu fikseeritud nii ELMS-is kui ka maksukohustuslaste registri põhimääruses.

Kuna muudatus üksnes kodifitseerib praegust olukorda, siis ei kaasne muudatusega mingit tuntavat mõju, st see ei loo kellelegi lisakohustusi ega tekita muid koormisi. Mõju puudumise tõttu ei ole vaja analüüsida kõnealuse muudatuse mõju.

Eelnõu on täiendatud töödeldavate andmete kategooriatega ning andmete säilitustähtajaga (7 kalendriaastat). Kuni seitsme kalendriaasta pikkune andmete säilitamise tähtaeg kannab eesmärki selgitada võimalikus maksukontrollis (MKS § 55¹) välja kõik maksukohustusega seotud asjaolud, mis võivad maksukohustust suurendada või vähendada, sealhulgas MTA-l leiduvate andmete alusel, arvestades seejuures maksusumma määramise aegumistähtaegu (MKS § 98), samuti aegumise peatumise tingimusi (MKS § 99).

Teisalt on nimetatud tähtaeg korrelatsioonis MKS §-ga 58, mille järgi on maksukohustuslane kohustatud säilitama tehingute ja väljamaksetega seotud ning muid maksustamise seisukohast tähendust omavaid dokumente vähemalt seitsme aasta jooksul dokumendi koostamisele või saamisele, toimiku või dokumentide kogumiku puhul viimase sissekande tegemisele järgneva aasta 1. jaanuarist arvates.

Vastavalt maksukohustuslaste registri põhimääruse § 63 lõigetes 4 ja 5 sätestatud üldreeglile hävitab MTA maksukohustuslaste registris sisalduvad andmed nende säilitamise tähtaja möödumisele järgneva kalendriaasta jooksul MTA Teabehalduse korra kohaselt, tehes seda koostöös Rahandusministeeriumi Infotehnoloogia- ja arenduskeskusega.

Paragrahvi 1 punktiga 4 muudetakse ELMS-i § 8, mis kehtestab ettevõtlustulu maksu jaotamise põhimõtted. Muudatus on muuhulgas seotud ELMS-i §-s 4 tehtavate muudatusega, mille kohaselt suureneb maksumäär, kui ettevõtluskonto kasutaja on liitunud II sambaga.

Sarnaselt praegusega sõltuvad ka edaspidi ettevõtlustulu maksu jagamise reeglid sellest, kas ettevõtlustulu maksu maksja on II sambaga liitunud või mitte. Alates 2025. aastast lisaks ka sellest, kas ta on oma kogumispensioni makse määra vabatahtlikult suurendanud. Ettevõtlustulu maksu määr on ELMS-i §-s 4 tehtavate muudatuste järel kas 20%, 22%, 24% või 26%. Kõigil eelkirjeldatud juhtudel jaotatakse 20 protsendipunkti ettevõtlustulu maksust proportsionaalselt tulu- ja sotsiaalmaksu nominaalsetele maksumääradele. Kuna tulumaksumäär tõuseb 2025. aasta alguses 22%-le, jaotatakse 22/55 tasutud ettevõtlustulu maksust tulumaksu ja 33/55 sotsiaalmaksu jagamise reeglite kohaselt. II sambaga liitunud ettevõtluskonto kasutaja puhul kantaks kas 2, 4 või 6 protsendipunkti ettevõtlustulu maksust isiku valitud pensionifondi või tema pensioni investeerimiskontole.

Kehtestatava maksu ja selle jaotamisreeglite korral kohalduks kõigile ettevõtluskonto kasutajatele ravikindlustuskaitse saamiseks sama tulu piirmäär. Lisaks suureneksid oluliselt ettevõtluskonto kasutaja sissemaksed II sambasse. Kui kehtiva seaduse kohaselt on 2000 eurot teeniva ettevõtluskonto kasutaja pensionifondi või -kontole kantava kogumispensioni makse osa 14,55 eurot, siis uue maksude jagamisreegli kohaselt oleks see 120 eurot. Seda siis juhul, kui kogumispensioni makse määra on vabatahtlikult suurendatud 6%-ni.

Paragrahvi 2 punktiga 1 jäetakse MKS-i § 25¹ lõike 3 punktist 1 välja viide ettevõtlustulu maksu maksjale ja **§ 2 punktiga 3** tunnistatakse kehtetuks MKS-i § 25¹ lõike 4 punkt 17. Nimetatud sätete kohaselt kantakse töötamise registrisse ka ettevõtlustulu maksu maksja. Selline kohustus tuleb ELMS-i §-st 7. Kuigi tavaliselt teeb töötamise registri kandeid tööd võimaldav isik, siis nende isikute rühma puhul oli see ülesanne pandud maksuhaldurile.

ELMS-i vastuvõtmise hetkel plaanitud ettevõtluskonto kasutaja töötamise registrisse kandmine sellisel kujul ei ole realiseerunud. Teistele asutustele on info edastamiseks kasutatud töötamise registri asemel teisi kanaleid, mistõttu muudetakse MKS-i § 25¹ lõike 3 punkti 1 ja tunnistatakse kehtetuks MKS-i § 25¹ lõike 4 punkt 17.

Paragrahvi 2 punktiga 2 lisatakse MKS-i § 25¹ lõike 4 punkti 2 täpsustus, mis reguleerib teenuse tellija kohustust kanda tööd tegev isik töötamise registrisse. Nimetatud punkti kohaselt kantakse töötamise registrisse võlaõigusliku lepingu alusel teenust osutavad isikud. Võlaõigusliku lepingu alusel osutavad teenuseid ka FIE-d ja ettevõtluskonto kasutajad. Sarnaselt FIE-ga tasub ettevõtluskonto kasutaja saadud tulult maksud ise ja neid töötamise registrisse ei kanta. Teatud juhtudel võib juriidilisel isikul siiski tekkida ettevõtluskontole kantud tasult sotsiaalmaksu tasumise kohustus, mistõttu on täpsustus vajalik vältimaks ka neil juhtudel töötamise registrisse kandmise kohustuse tekkimist.

Paragrahvi 2 punktiga 4 täiendatakse MKS-i § 27 lõiget 1 punktiga 12. Uue punktiga lisatakse avalike andmete loetellu ettevõtlustulu maksu maksja andmed (nimi ja isikukood) ning ettevõtluskonto number.

Ettevõtlustulu maksu maksmise kohustus on ettevõtlustulu saajal ja selle kogumine toimub isikustatult. Ettevõtluskontole kantud tulu võetakse 2024. aastal arvesse ettevõtluskonto kasutaja maksuvaba tulu suuruse määramisel. Ka kogumispensioni makse osa kantakse selle isiku pensionikontole, kellele ettevõtluskonto kuulub ja muud sotsiaalsed tagatised tekivad samal isikul. Samuti tekib ettevõtluskonto kasutajal, kellele kuuluvale ettevõtluskontole on laekunud enam kui 40 000 eurot aastas, kohustus jätkata tegevust muus ettevõtlusvormis (FIE-na või OÜ kaudu). Selleks, et täita erinevates seadustes sätestatud reegleid, peab makstav tasu olema kantud selle isiku kontole, kes teenust osutab või kaupa müüb ning seda ei ole võimalik

teha ettevõtluskonto numbrit ja selle omaniku isikuandmeid teadmata. Seega on kogutavate ja avalikustatavate andmete maht minimaalne, mis selle eesmärgi saavutamiseks on vajalik.

SMS-i § 2 lõike 9 ja TuMS-i § 1 lõike 5 kohaselt vabaneb väljamakse tegija võlaõigusliku lepingu alusel füüsilisele isikule makstud teenustasult maksude tasumisest, kui tasu maksustatakse ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduse kohaselt ehk kantakse ettevõtluskontole. Kuna n-õ tavalisele arvelduskontole tasu kandmine võib tasu maksjale kaasa tuua arvestatava maksukohustuse, on tasu maksjal põhjendatud soov kontrollida esitatud andmete õigsust ehk saada kinnitus, kas teenuse osutaja esitatud arvelduskonto vastab ELMS-i § 1 lõikes 2 sätestatud tingimustele. Ettevõtluskonto kasutaja kontoandmete kontrollimise võimalus aitab maandada teenust telliva isiku riski saada täiendav maksukohustus ettevõtluskonto kasutaja tahtlikult või juhuslikult esitatud valeandmete tõttu.

ELMS-i § 5 lõike 3 kohaselt on krediidasutusel kohustus esitada maksuhaldurile ettevõtluskonto avamise lepingu sõlmimisel või selle lõpetamisel andmed konto kasutaja kohta. Muuhulgas esitatakse maksuhaldurile ettevõtluskonto number, mistõttu kõnealuse muudatuse tõttu krediidasutuse ja maksuhalduri vahelist andmevahetust täiendada ei ole vaja.

Ettevõtluskonto puhul on tegemist kontoga, kuhu võib kanda üksnes ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduse alusel maksustatavaid tulusid (ELMS § 1 lg 3) ehk kontoga, kuhu kantakse üksnes ettevõtlustulu. Seega pole tegemist eriliiki isikuandmetega. Ettevõtluskonto numbri avalikustamise põhiseaduslikkuse analüüs on esitatud selle peatüki viimases alalõigus „Muudatuste kooskõla põhiseadusega“.

Paragrahviga 3 muudetakse RPKS-i § 12 lõike 2 punkti 1, mis reguleerib isikustatud sotsiaalmaksu riikliku pensionikindlustuse osana arvesse võtmise reegleid. Sätet täiendatakse viitega SMS-i § 2 lõike 1 punktile 10. Nimetatud punkti alusel makstud sotsiaalmaks võetakse pensionikindlustuse osana arvesse, kui see on deklareeritud. SMS-i § 2 lõike 1 punkti 10 alusel maksab sotsiaalmaksu juriidiline isik või FIE, kui ta ostab teenust ettevõtluskonto kasutajalt. Muudatus on seotud eelnõu §-s 4 tehtavate muudatustega.

Paragrahvi 4 punktiga 1 täiendatakse SMS-i § 2 lõiget 1 punktiga 10. Tegemist on osaga muudatusest, millega jäetakse välja kuritarvituste vältimiseks kehtestatud täiendav tulumaksukohustus ning selle asemel kehtestatakse täiendav sotsiaalmaksukohustus. Kuritarvituse oht seisneb töösuhte asendamises ettevõtluskonto kaudu toimuva näiliku ettevõtlussuhtega ja sedakaudu tasu maksja maksukoormuse vähendamises.

SMS-i § 2 lõikesse 1 lisatava uue punkti (p 10) kohaselt tuleb võlaõigusliku lepingu alusel teenust osutavale isikule makstud tasult maksta sotsiaalmaksu, kui tasu maksab ettevõtluskonto kasutajale juriidiline isik. Maksukohustus lasub teenuse ostjal. Maksu ei tule tasuda kogu teenustasult, vaid seaduses sätestatud osalt. Eelnõu kohaselt on selleks 50%. Teenustasust sotsiaalmaksuga maksustatava osa määramisel on lähtutud mitmest näitajast. Esiteks sotsiaalmaksuga maksustatava tulu suurusest, millest alates tekib õigus ravikindlustuskaitsele. See ei oleks teiste maksumaksjate suhtes õiglane, kui ettevõtluskonto kasutaja saaks ravikindlustuskaitse teistest aktiivselt tegutsevatest inimestest väiksema tulu teenimisel⁷. Lisaks peaks teenustasu maksja sotsiaalmaksuga maksustatava osa määramisel arvestama väljatöötamiskavatsuses tõstatatud probleemiga, et täiendav maksukohustus peaks takistama

⁷ 2025. aastal eeldab ravikindlustuskaitse saamine vähemalt 820 euro suuruse tulu teenimist ja sellelt sotsiaalmaksu tasumist. Kõnealuse muudatuse jõustumisel on ettevõtluskonto kasutajal õigus ravikindlustuskaitsele, kui juriidilisele isikule on teenust osutatud vähemalt 950 euro eest.

töösuhte asendamist näiliku ettevõtlusega. Samas on jätkuvalt muudatuse üks eesmärkidest vähendada teenuse ostja maksukoormust, kuid seda piirini, mis tagab kuritarvituste vältimise. Teenustasu kogu ulatuses sotsiaalmaksuga maksustades oleks tulemus äraspidine ehk olukorra soodsamaks muutmise asemel äriühingu maksukoormus suureneks. Eelnõus pakutava variandi puhul väheneb äriühingu efektiivne maksumäär 25%-lt 16,5%-le.

Muudatuse puhul ei ole tegemist tavapärasel viisil aktiivse tulu sotsiaalmaksuga maksustamisega. Sarnaselt tulumaksuga on ka sotsiaalmaksu puhul tegemist juriidilise isiku täiendava maksukohustusega, mille peamine eesmärk on tasandada ettevõtluskonto kasutaja ja tööjõu maksukoormuse erinevust. Eelmainitud olemuslikust erinevusest hoolimata tasutakse sotsiaalmaksu uue punkti alusel maksutehniliselt siiski sarnaselt muu aktiivse tuluga ehk igakuiselt ja isikustatult. Erinevalt muust aktiivsest tulust ettevõtluskonto kasutajale makstud tasult töötuskindlustusmakset ega kogumispensioni makset kinni ei peeta. Samas võetakse makstud sotsiaalmaks tavapärasel viisil arvesse tagatiste määramisel. Selle tulemusel võib ettevõtluskonto kasutaja saada ravikindlustuskaitse ning suurenevad tema ajutise töövõimetuse hüvitis, tulevane pension ja vanemahüvitis. Kehtivate reeglite kohaselt peab 2025. aastal ravikindlustuskaitse saamiseks olema ettevõtluskonto kasutaja tulu vähemalt 2255 eurot kuus. Muudatuse järel üksnes äriühingule ettevõtluskonto kaudu teenust osutades langeks ravikindlustuskaitse saamiseks nõutav tulu piir 950 eurole kuus.

Seega kätkeb eelkirjeldatud viisil ühe maksu teisega asendamine mitut eelist. Esiteks suurenevad ettevõtluskonto kasutaja sotsiaalsed tagatised. Tagatiste puudumine ja lünklikkus on praegu ettevõtluskonto kasutaja üks peamistest probleemidest. Samas väheneb teataval määral juriidilise isiku⁸ maksukoormus, mis omakorda suurendab ettevõtluskonto kasutaja võimalust osutada teenust ka juriidilistele isikutele. Lisaks koheldakse sarnases olukorras olevaid erinevaid juriidilisi isikuid sarnaselt. Praegu laieneb täiendav tulumaksukohustus ettevõtluskonto kasutajale makstud teenustasult üksnes FIE-le, residendist äriühingule, mittetulundusühingule, sihtasutusele ja juriidilisest isikust usulisele ühendusele (TuMS § 51 lg 3) ning mitteresidendist juriidilise isiku püsivale tegevuskohale (TuMS § 53 lg 5). Samas ei teki täiendavat tulumaksukohustust, kui teenuse saaja on avalik-õiguslik juriidiline isik, riigi või kohaliku omavalitsuse üksuse asutus või mitteresidendist juriidiline isik, kellel ei ole Eestis püsivat tegevuskohta, kuna nimetatud isikutele ei laiene kohustus tasuda tulumaksu TuMS-i § 51 alusel. Sotsiaalmaksukohustuse kehtestamisel ebavõrdne kohtlemine kaob. Lisaks eeltoodule on tagatud kõige olulisem ehk täiendav sotsiaalmaksukohustus piirab jätkuvalt kuritarvituste võimalusi.

Kehtestatav maksukohustus ei ole lausaline. Selle kohaldamisel rakenduvad kaks erisust, mille täpsemaid tingimusi on selgitatud eelnõu § 4 punkti 4 juures.

Eelnõu § 4 punktiga 2 muudetakse SMS-i § 9 lõike 1 punkti 1. Paragrahvis 9 sätestatakse sotsiaalmaksu maksmise kord. Nimetatud sättes muudetakse viidet maksuobjektile ja loetellu lisatakse uus punkt, mille alusel juriidiline isik maksab sotsiaalmaksu ettevõtluskonto kasutajale makstud poolelt teenustasu summalt. Muudatuse kohaselt deklareeritakse ettevõtluskonto kasutajale makstud teenustasu iga kuu ja isikustatult.

⁸ Lihtsuse huvides käsitleb seletuskirjas mõiste „juriidiline isik“ kõiki isikuid, kellel tekib SMS-i § 2 lõike 1 punkti 10 alusel sotsiaalmaksu tasumise kohustus ehk FIE-t, residendist äriühingut, mittetulundusühingut, sihtasutust, juriidilisest isikust usulist ühendust, mitteresidendist juriidilist isikut, kellel on Eestis püsiv tegevuskoht või töötajad, avalik-õiguslikku juriidilist isikut ning riigi või kohaliku omavalitsuse üksuse asutust.

Eelnõu § 4 punktiga 3 muudetakse SMS-i § 9 lõike 1 punkti 2. Nimetatud punkti kohaselt ei tule võlaõigusliku lepingu alusel tasu maksval isikul tasuda sotsiaalmaksu, kui tasu saaja on füüsilisest isikust ettevõtja ja tasu on saaja ettevõtlustulu. Sätestatut laiendatakse ka olukorrale, kui tasu makstakse ettevõtluskontole. Ettevõtluskontole kantakse ELMS-i § 1 lõikes 3 nimetatud tulu, mis on teenitud füüsilise isikuna. Tegemist on tehnilise täpsustusega, kuna kirjeldatav vabastus on kehtiva seaduse kohaselt tuletatav SMS-i § 2 lõikes 9 sätestatust. Pärast maksuobjekti laiendamist ettevõtluskonto kasutajale makstud teenustasule on õigusselguse huvides selline täpsustus siiski kohane.

Eelnõu § 4 punktiga 4 täiendatakse SMS-i § 9 lõiget 1 kahe uue punktiga, milles esitatud juhtudel vabastatakse tasu maksja sotsiaalmaksu tasumise kohustusest. Punkti 2¹ kohaselt ei tule ettevõtluskonto kasutajalt teenust ostes tasuda täiendavalt sotsiaalmaksu füüsilisel isikul. Ettevõtluskonto kasutamise kuritarvituste võimalus puudutab eeskätt ettevõtlusega tegelevaid isikuid, mistõttu ei kohaldu kõnealune vabastus füüsilisest isikust ettevõtja puhul. Lisaks füüsilisele isikule on sotsiaalmaksu tasumisest vabastatud mitteresidendid, kellel puudub Eestis püsiv tegevuskoht või töötajad, kuna neil puudub püsivam side Eestiga. Füüsilise isiku ja mitteresidendi puhul sotsiaalmaksu osa siiski laekumata ei jää. Seda tasub ettevõtluskonto kasutaja, kellelt laekunud ettevõtlustulu maksust osa kantakse sotsiaalmaksu katteks.

Seega ettevõtluskonto kasutajalt teenust ostes hakkavad sotsiaalmaksu tasuma residendist juriidilised isikud, riigi- või kohaliku omavalitsuse üksuse asutused, mitteresidendid, kellel on Eestis püsiv tegevuskoht või töötajad, ja füüsilisest isikust ettevõtjad. Tegemist on isikutega, kelle puhul töösuhte asendamine näiliku ettevõtlusega avaldaks olulist mõju maksulaekumisele ja teenuse osutajate sotsiaalsetele tagatistele.

Teine erisus (§ 9 lõike 1 punkt 2²) puudutab platvormi vahendusel äriühingule teenuse osutamist. Kui teenuse osutaja on ettevõtluskonto kasutaja, on olemuslikult tegemist väikeettevõtlusega ning sel viisil teenitud tulude maksustamisel peaksid kohalduma üksnes ettevõtlustulu maksustamise reeglid. Maksude kokkuhoiule ja kuritarvitustele taoline ärimudel ei viita. Lisaks kohustab maksualase teabevahetuse seadus esitama kõikide platvormilt tasu saavate isikute kohta maksuhaldurile andmed, mis omakorda välistab võimaluse saada platvormi vahendusel maksustamata tulu.

Siiski pole platvormide vahendusel äriühingule osutatavatele teenustele kehtestatav sotsiaalmaksu vabastus lauseline. Erisus ei rakendu kahel juhul. Esiteks selliste teenuste puhul, kui tegemist on olemuslikult tööjõurendiga. Välistuse eesmärk on kuritarvituste vältimine.

Töölepinguseaduse kohaselt on renditöö puhul tegemist kolmepoolse töösuhtega. Kui klassikalises töösuhtes osaleb kaks poolt – töötaja ja tööandja – siis renditöö puhul osaleb töösuhtes kolmandana ka kasutajaettevõtja. Renditöösuhte puhul sõlmib tööandja ehk rendiagentuur renditöötajaga töölepingu, mille alusel lähetab ta renditöötaja ajutiselt tööd tegema kolmanda isiku ehk kasutajaettevõtja juurde viimase juhtimisel ja järelevalve all. Kasutajaettevõtja on töölepingu seaduse kohaselt kolmas isik, kelle juhtimisele ja kontrollile alludes töötaja ajutiselt tööd teeb. Sarnast skeemi kasutatakse ka platvormide vahendusel tehtavate n-ö tööampsude korral. Tavaliselt ei sõlmita sellisel juhul töö tegijaga töölepingut, vaid võlaõiguslik teenuse osutamise leping (nt käsundusleping). Selliseid töö tegijaid kasutatakse peamiselt ajutise koormuse suurenemise perioodil või haigestunud või puhkusel oleva töötaja asendamiseks. Traditsioonilisest platvormi vahendatavast teenusest eristab tööampsu nt töö tegemine varem kindlaks määratud ajal ja kohas, tellija töövahendite kasutamine, töö tegemine tellija juhiste kohaselt ning tehtav töö on kokkulepitud ajaraamis

kestev ja jätkuv. Seega tööampsude tunnused sarnanevad töösuhte. Seega transpordi- või kullerteenuse ostmisel täiendavat sotsiaalmaksu tasuda ei tule, kuid platvormi vahendusel teatud tundideks või päevadeks tööd tegema võetud inimesele makstud tasule vabastus ei kohaldu. Kui platvorm pakub äriühingule ajutist tööjõudu, siis peaksid ka edaspidi töö tegijale makstava tasu maksustamisel rakenduma tavapärase töötasu maksustamise reeglid.

Sättesse on lisatud ka teine välistus, mille eesmärk on samuti vähendada kuritarvituste võimalusi ning mille rakendumisel tuleb platvormi vahendusel ettevõtluskonto kasutajale makstud tasult äriühingul maksta sotsiaalmaksu. Kui platvormi vahendusel oleksid kõik äriühingule osutatavad teenused täiendavast sotsiaalmaksust vabastatud, on võimalik, et arendatakse platvorm, mille kaudu saab tellida kõikvõimalikke teenuseid. See omakorda võimaldaks ettevõtluskonto kasutajal suunata teenuse osutamine platvormi kaudu otse äriühingule, mis vabastaks teenuse tellija täiendavast sotsiaalmaksust. Selle vältimiseks lisatakse seadusesse täpsustus, et teenuse ostmisel platvormi vahendusel ei tohiks teenuse osutaja olla tuvastatav. See vähendab võimalust, et enne teenuse osutamist registreerib ettevõtluskonto kasutaja end platvormile ja teenust sooviv äriühing esitab enda välja valitud teenuse osutajale tellimuse platvormi kaudu. Seega kui teenuse tellija saab enne teenuse tellimist selle osutajat kas nime või muude spetsiifiliste näitajate põhjal identifitseerida, siis kõnealune sotsiaalmaksu vabastus ei kohaldu.

Eelnõu § 5 punktiga 1 tunnistatakse kehtetuks TuMS-i § 34 punkt 13. Muudatusega kaotatakse FIE-dele kehtestatud keeld arvata ettevõtlustulust maha ettevõtluskonto kasutajale makstud teenustasu. Olemuslikult tähendab kulu mahaarvamise keeld selle kulu tulumaksuga maksustamist. Samasisuline muudatus tehakse äriühingule, kelle puhul loeti ettevõtluskonto kasutajale makstud teenustasu ettevõtlusega mitteseotud kuluks (TuMS § 51 lõike 2 punkti 1 alusel) ja sellelt tuli tasuda tulumaksu. Eelnõus on see tulumaksukohustus asendatud kohustusega tasuda 50%-lt teenustasu summalt sotsiaalmaksu. FIE-st teenuse ostja puhul on tasutud sotsiaalmaks ka ettevõtlustulust maha arvatav.

Eelnõu § 5 punktiga 2 tehakse täpsustus TuMS § 49 lõike 2 punktis 1. Nimetatud punktis toodud piirmäära ulatuses on residendist juriidilisel isikul võimalik teha maksuvabalt kingitusi ja annetusi TuMS §-s 11 sätestatud nimekirja kantud mittetulundusühingutele. Kingituste ja annetuste piirmäär on seotud annetusi tegeva isiku makstud sotsiaalmaksuga – 3% tasutud isikustatud sotsiaalmaksust. Kuna käesoleva eelnõuga sotsiaalmaksu objekti laiendatakse, tehakse täpsustus ka nimetatud TuMS-i punktis toodud SMS-i sätetele viitamises. Muudatuse järgselt võetakse nimetatud tulumaksusoodustuse suuruse määramisel arvesse ka SMS § 2 lõike 1 punkti 10 alusel makstud sotsiaalmaks. Selle punkti alusel maksab juriidiline isik sotsiaalmaksu, kui ta tellib teenuse ettevõtluskonto kasutajalt.

Sama piirmäär ehk isikustatud sotsiaalmaksu summa võetakse aluseks ka TuMS § 49 lõikes 4 nimetatud vastuvõtukulude maksuvaba osa määramisel, mistõttu mõjutab eelkirjeldatud muudatus ka nimetatud maksuvabastust. Seega suurendab TuMS § 49 lõike 2 punktis 1 tehtav muudatus ka juriidilise isiku vastuvõtukulude maksuvaba osa. Seda siis juhul, kui juriidiline isik maksab teenustasu ettevõtluskonto kasutajale ja maksab sellelt tasult sotsiaalmaksu SMS § 2 lõike 1 punkti 10 alusel.

Eelnõu § 5 punktiga 3 muudetakse TuMS-i § 51 lõike 2 punkti 1. Sellest sättest jäetakse välja viide kehtetuks tunnistatavale TuMS-i § 34 punktile 13. Tegemist on sätetega, mille alusel tuleb äriühingul tasuda ettevõtluskonto kasutajale makstud teenustasult täiendavalt tulumaksu.

ELMS-i vastuvõtmisel kehtestati äriühingule ettevõtluskonto kasutajale makstud teenustasult tulumaksu tasumise kohustus TuMS-i § 51 lõike 2 punkti 1 alusel. Selle tulemusel maksab lisaks ettevõtluskonto kasutaja makstavale ettevõtlustulu maksule samalt summalt tulumaksu ka äriühing, mis tasandab ettevõtluskonto kaudu teenitud tulu ja palgatulu maksukoormuse erinevust. Eelkirjeldatud sätete koosmõjul ühtlustub ettevõtluskonto ja tööjõu maksukoormus – 20% ettevõtlustulu maksu tasub ettevõtluskonto kasutaja kontole laekunud summalt ja samas ulatuses tulumaksu (maksumäär 20/80) teenuse saaja. Teenuse saajale täiendava maksukohustuse kehtestamise eesmärk oli vältida töösuhte asendamist näiliku ettevõtlusega ettevõtluskonto kasutamise kaudu. Samas ei tekkinud täiendavat tulumaksukohustust, kui teenuse saaja oli avalik-õiguslik juriidiline isik, riigi või kohaliku omavalitsuse üksuse asutus või mitteresidendist juriidiline isik, kellel ei ole Eestis püsivat tegevuskohta, kuna nimetatud isikutele ei laiene kohustus tasuda tulumaksu TuMS-i § 51 alusel.

Täiendav tulumaksukohustus tähendab seda, et teenust osutaval väikeettevõtjal on ettevõtluskontot mõistlik kasutada üksnes juhul, kui teenuse sihtrühmaks on füüsilised isikud, nt lapsehoiuteenus. Siiski on hulk teenuseid, mida tellivad nii füüsilised kui ka juriidilised isikud, nt koristusteenus jms. Viimati kirjeldatud juhul on ettevõtluskonto kasutamine suurema maksukoormuse tõttu praegu pigem välistatud.

Eelnõu §-s 6 sätestatakse eelnõu jõustumine. Maksukorralduse seaduse § 4¹ kohaselt peab maksuseaduse muudatuse vastuvõtmise ja jõustumise vahele jääma üldjuhul vähemalt kuus kuud. Sätestatu kohaselt jõustub seadus 2025. aasta 1. jaanuaril. Samast kuupäevast hakkavad kohalduma ka kogumispensioni makse määrad 4% ja 6%. Nimetatud muudatuse tõttu suurendatakse pensioni II sambaga liitunud ettevõtluskonto kasutaja ettevõtlustulu maksu määra. Tegemist on ainsa kohustusi suurendava muudatusega käesolevas eelnõus. Samas võib eeldada, et kogumispensioni makse määra vabatahtlikult suurendanud inimeste ootus on teha kõrgema määra alusel sissemakseid pensioni teise sambasse ka ettevõtluskontole laekunud tulust. Seetõttu on kohane jõustada muudatused samast kuupäevast, kui jõustuvad kogumispensioni makse määra muutused. Muudatuse hilisem jõustamine võib rikkuda nende inimeste õiguspärast ootust.

Muudatuse kooskõla põhiseadusega

Perekonna- ja eraelu puutumatus on sätestatud Eesti Vabariigi põhiseaduse §-s 26. Riigiasutused, kohalikud omavalitsused ja nende ametiisikud ei tohi kellegi perekonna- ega eraellu sekkuda muidu, kui seaduses sätestatud juhtudel ja korras tervise, kõlbluse, avaliku korra või teiste inimeste õiguste ja vabaduste kaitseks, kuriteo tõkestamiseks või kurjategija tabamiseks.

Eraelu kaitset aitab tagada isikuandmete kaitse üldmäärus (EL) 2016/679 ning isikuandmete kaitse seadus. Üldmääruse artikli 6 lõike 1 punkt (e) lubab töödelda isikuandmeid, kui isikuandmete töötlemine on vajalik avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks või vastutaval töötlejal avaliku võimu teostamiseks.

Ettevõtluskonto numbri avaldamise legitiimne eesmärk on tõhustada maksukogumist ning tagada maksukohustuslaste ühetaoline kohtlemine. ELMS-is sätestatud maksustamise erikord rakendub üksnes tasu kandmisel ettevõtluskontole. Muule kontole kandmisel erikord ei rakendu ja saadud tulult võivad jääda maksud tasumata. Tasu kandmine muule kontole võib tekkida ettevõtluskonto kasutaja tahtlikult või ekslikult esitatud muu konto numbri tõttu. Mõlemal juhul toob see tasu maksjale kaasa täiendava maksukohustuse – kõikide tööjõumaksude tasumise

kohustuse. Kui tasu maksjal puudub teadmine, et tegemist ei ole ettevõtluskontoga, siis ka tööjõumaksude tasumise kohustus jääb teadmatusest täitmata. Maksude korrektne tasumine, mida erikorda rakendavale kontole tasu kandmine tagab, teenib nii maksumaksjate huve kui ka avalikke huve ja on eesmärgina seega legitiimne.

ELMS-iga kehtestatud maksustamise erikord rakendub üksnes juhul, kui tasu on makstud kontole, mille kohta on sõlmitud maksustamise erikorda rakendav leping. Tasu kandmisel nimetatud kontole rakendub erikord automaatselt ja on välistatud maksude mittetasumine. Seega on kavandatud muudatus eesmärgi saavutamiseks sobiv, sest kontonumbri õigsuse kontrollimine vähendab maksukohustuslaste võimalusi jätta tahtlikult või ekslikult esitatud valeandmete tõttu maksud tasumata.

Eelnõus sätestatud ettevõtluskonto numbri avalikustamise alternatiivina saab käsitada seda, kui ettevõtluskonto kasutaja esitab lisatõendeid tasu maksjale või tasu maksja deklareerib isikustatult kõikidele ettevõtluskonto kasutajatele makstud tasud, mis võimaldab maksuhalduril kontrollida maksude tasumise õigsust. Esimesena nimetatud alternatiiv on maksumaksjatele kindlasti koormavam, kuna ettevõtluskonto kasutaja peaks tasu maksjale esitama lisatõendeid (nt pangaga sõlmitud lepinguid või kinnitusi), et konkreetne konto on talle kuuluv ettevõtluskonto ja seda pole tasu maksmise päeva seisuga suletud. Selliseid tõendeid tuleks ettevõtluskonto kasutajal esitada vajaduse korral ka korduvalt. Teine variant, mille kohaselt tuleks kõik ettevõtluskontole kantud tasud deklareerida, suurendab oluliselt nii tasu maksja kui ka maksuhalduri halduskoormust ning eeldab uue IT-arenduse tegemist. Seega eelkirjeldatud alternatiivid ei suuda probleemi sellise efektiivsusega lahendada, kui suudab eelnõus pakutud variant.

Muudatus puudutab ettevõtlustulu teenimiseks kasutatavat kontot. Muid tulusid sellele kontole kanda ei ole lubatud (ELMS § 1 lõige 2). Ettevõtluskonto numbri avalikustamisega ei kaasne tema ettevõtlusega seotud muude andmete (ärisaladuse, tulude suuruse jms) avalikustamist. Liiati kuulub ettevõtluseks kasutatava konto number tavaliselt nende andmete hulka, mida ettevõtjad omaalgatuslikult avalikustavad. Seega võib kõnealust põhiõigusesse sekkumist lugeda pigem väikseks ja vähe intensiivseks. Teisalt kaalub sekkumise üles maksude kogumise efektiivsus ja teistel maksumaksjatel tekkida võiv lisakulude risk. Tasu maksja lisanduv maksukohustus võib suurened kuni 70%-ni makstud tasust. Põhjendatud on tasu maksja huvi, et see risk saaks maandatud. Seega teenib muudatus maksumaksjate ja avalikku huvi. Võttes arvesse maksukogumise tõhustamise vajadust ja maksukohustuslaste ühetaolise kohtlemise nõuet, võib kõnealust muudatust pidada mõõdukaks.

4. Eelnõu terminoloogia

Eelnõus ei leidu õigusaktides varem kasutamata ega võõrkeelseid termineid.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõul ei ole puutumust Euroopa Liidu õigusega.

6. Seaduse mõjud

Eelnõu rakendamise ei ole ette näha mõju elu- ja looduskeskkonnale, riigi julgeolekule ja välissuhetele, regionaalarengule ega muid otseseid ega kaudseid mõjusid. Eelnõu rakendamine mõjutab majandust, sotsiaalvaldkonda ning riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldust.

6.1. Kavandatav muudatus: ettevõtluskonto kasutajale teenustasu maksmisel juriidilisel isikul tekkiva tulumaksukohustuse kaotamine ja sotsiaalmaksukohustuse kehtestamine

Mõju valdkond: mõju sotsiaalvaldkonnale

Mõju avaldumisega seotud asjaolude kirjeldus: muudatuse tulemusel suureneb ettevõtluskonto kasutaja eest makstav sotsiaalmaksu summa, mis omakorda mõjutab tema sotsiaalmaksu laekumisest sõltuvaid sotsiaalseid tagatisi. Ettevõtluskonto kaudu juriidilisele isikule teenust osutav isik võib lisanduva sotsiaalmaksu tasumise tulemusel saada ravikindlustuskaitse. Lisaks suurendab see tema ajutise töövõimetuse hüvitist, vanemahüvitist ja tulevast riiklikku pensioni. See omakorda suurendab ettevõtluskonto kasutaja kindlustunnet ja motivatsiooni avada ja kasutada ettevõtluskontot.

Sihtrühm: ettevõtluskonto kasutajaid oli 2024. aasta 1. aprilli seisuga 23 848. Nii kehtiva maksustamiskorra kohaselt kui ka muudatuste järel ei sõltu ettevõtluskontole kantud tulu maksustamine ettevõtluskonto kasutaja elukohast. Samas on Eestis piirkondi, kus ettevõtluskonto kasutajaid on märgatavalt rohkem, mistõttu on ka neis maakondades proportsionaalselt mõjutatud sihtrühm suurem ja mõju sagedasem.

Tabel 1. Ettevõtluskonto kasutajate elukohapõhine jaotus

Harju maakond	13 961
Tartu maakond	2675
Ida-Viru maakond	2307
Pärnu maakond	923
Lääne-Viru maakond	554
Viljandi maakond	517
Saare maakond	326
Rapla maakond	310
Jõgeva maakond	290
Valga maakond	279
Võru maakond	218
Põlva maakond	204
Järva maakond	197
Lääne maakond	158
Hiiu maakond	76
Maakond teadmata	853

Allikas: Maksu- ja Tolliamet

Muudatus mõjutab otseselt üksnes neid ettevõtluskonto kasutajaid, kes osutavad teenuseid järgmistele isikutele: FIE-d, residendist äriühingud, mittetulundusühingud, sihtasutused, juriidilisest isikust usulised ühendused, avalik-õiguslikud juriidilised isikud, riigi või kohaliku omavalitsuse üksuse asutused või mitteresidendist juriidilised isikud, kellel on Eestis püsiv tegevuskoht või töötajad. Praegu ettevõtluskonto kasutajale eelloetletud isikute makstud teenustasusid isikustatult ei deklareerita, mistõttu puudub selge ülevaade selliseid teenuseid osutavate isikute arvust ja teenuste mahust. Kuna FIE-le, residendist äriühingule, mittetulundusühingule, sihtasutusele ja juriidilisest isikust usulisele ühendusele või mitteresidendist juriidilise isiku püsivale tegevuskohale teenuse osutamisel tekib teenuse saajal täiendav tulumaksu tasumise kohustus, võib eeldada, et siis ostavad nad taolisi teenuseid üksnes piiratud mahus.

Kuigi muudatus mõjutab kõiki ettevõtluskonto kasutajaid, siis mõju ulatus sõltub sellest, kui suure osa ettevõtluskonto kasutaja tuludest moodustavad juriidilistelt isikutelt saadud teenustasud. Kui täiendav sotsiaalmaksukohustus kehtiks täna ja ettevõtluskonto kasutaja osutaks teenuseid üksnes juriidilisele isikule, tuleks tal ravikindlustuskaitse saamiseks teenida tulu vähemalt 760 eurot kuus⁹. Sellises suuruses tulu teenijaid oli näiteks 2023. aasta septembri andmete põhjal 1255 ehk 21% sel kuul ettevõtluskonto kaudu tulu teenijatest. See oleks ligikaudne suurim arv ettevõtluskonto kasutajaid, kes muudatuse järel saaks ravikindlustuskaitse üksnes ettevõtluskonto kaudu tulude maksustamise alusel.

Mõju ulatus: mõju ulatus ettevõtluskonto kasutaja tagatistele sõltub sellest, kui suure osa oma pakutavatest teenustest osutatakse isikutele, kellel tekib kohustus tasuda ettevõtluskonto kasutajale makstud tasult sotsiaalmaksu. See sõltub suuresti tegevusvaldkonnast (lapsehoidmise teenus vs programmeerimine) ning võib oluliselt erineda.

Kui tegemist on ettevõtluskonto kasutajaga, kes enamiku oma teenustest osutab juriidilisele isikule, võib mõju ulatus tagatistele olla arvestatav. Näiteks kui 2025. aastal osutaks ettevõtluskonto kasutaja teenuseid üksnes isikutele, kellel tekib eelnõu kohaselt sotsiaalmaksu tasumise kohustus, langeks ravikindlustuskaitse saamise eelduseks olev kuine tulu piirmäär seniselt 2255 eurolt 950 eurole.

Võib eeldada, et võimaluse korral suurendavad ettevõtluskonto kasutajad teenuste osutamist juriidilistele isikutele. Eeskätt puudutab see väiksema sissetulekuga ettevõtluskonto kasutajaid, kuna selle tulemusel võib neil senisest väiksema tulu korral tekkida ravikindlustuskaitse.

Mõju avaldamise sagedus: mõju sagedus sõltub sellest, mil määral teenuse osutaja sotsiaalseid tagatise (nt ravikindlustust) kasutab.

Ebasoovitavate mõjude risk: juriidiliste isikute maksukoormuse vähendamisel võib suurened risk, et võlaõigusliku lepingu alusel teenust osutavaid inimesi survestatakse avama ettevõtluskontot. Ettevõtluskonto kasutamisele üleminekul vähenevad teenuse osutaja töötuskindlustuse tagatised – ettevõtluskonto kasutaja ei tasu töötuskindlustusmakset ega saa seetõttu teistega võrdväärseid tagatise. Tegemist pole siiski erandliku olukorraga, kuna samaväärne tagatiste vähenemine tekib ka juhul, kui teenuse osutaja registreerib end FIE-na. Kõnealuse riski maandamise üks võimalus on elanikkonna teadlikkuse parandamine, et ettevõtluskonto avamisega vähenevad töötuskindlustuse tagatised. See võimaldaks inimesel teha kaalutletud ja teadliku otsuse.

Lisaks töötuskindlustusele võib ettevõtluskonto kasutamisele üleminek mõjutada ka selle kasutaja ravi- ja pensionikindlustust. Isikute arv, kelle ravikindlustustagatised võivad väheneda, oleks 2023. aasta andmete põhjal 39 655 inimest¹⁰. Sihtrühm on kindlasti väiksem, kuna võlaõigusliku lepingu alusel saadav tulu võib olla teenitud töösuhte kõrvalt ning sellisel juhul on ravikindlustuskaitse tagatud töösuhte alusel.

Samas juriidilisele isikule lisanduva sotsiaalmaksukohustuse tõttu vähenevad ettevõtluskonto kasutaja ravi- või pensionikindlustuse tagatised võrreldes võlaõigusliku lepingu alusel teenuse osutamisega siiski üksnes marginaalselt. Lisaks tasandab II sambaga liitunud ettevõtluskonto kasutaja ettevõtlustulu maksu määra suurendamine tema II samba tagatise. Seetõttu on erinevate muudatuste koosmõjus ebasoovitavate mõjude risk siiski väike ja eespool kirjeldatud maandamismeede, mis seisneb kontokasutajate teavitamises ja teadlike otsuste langetamises, on piisav.

Koondhinnang mõju olulisusele: kokkuvõttes on mõju väike, kuna mõjutatav sihtrühm, mõju ulatus ja sagedus on väikesed ning ebasoovitavate mõjude risk samuti väike.

⁹ Muudatuse potentsiaalne sihtgrupp 2023. aastal oleks 760 kuni 1 800 eurot teenivad ettevõtluskonto kasutajad.

¹⁰ Isikud, kelle kuu sissetulek võlaõigusliku lepingu alusel on vahemikus 654 eurot kuni 1800 eurot.

Mõju valdkond: mõju majandusele

Mõju avaldumisega seotud asjaolude kirjeldus: muudatusel on mõju ettevõtluskeskkonnale ja eeskätt väikeettevõtjate tegevusele. Olulisim mõju seisneb selles, et muudatuse tulemusena väheneb ettevõtluskonto kasutajale teenustasu maksva juriidilise isiku maksukoormus.

Kehtiv täiendav tulumaksukohustus tähendab seda, et teenust osutaval väikeettevõtjal on ettevõtluskontot mõistlik kasutada üksnes juhul, kui teenuse sihtrühmaks on füüsilised isikud, nt lapsehoiuteenus. Siiski on hulk teenuseid, mida tellivad nii füüsilised kui ka juriidilised isikud, nt koristusteenus jms. Viimati kirjeldatud juhul on ettevõtluskonto kasutamine kõrge maksukoormuse tõttu praegu pigem välistatud. Ettevõtluskonto kasutajalt teenuse ostmisel tekkiva maksukohustuse vähendamine laiendaks nii ettevõtluskonto kasutaja tegevusvaldkonda kui ka äriühingute võimalusi osta teenust ettevõtluskonto kasutajalt.

Sihtrühm: sihtrühm on nii ettevõtluskonto kasutajad kui ka neilt teenuseid ostvad juriidilised isikud.

Praegu ei ole riigil ülevaadet juriidilistest isikutest, kes ettevõtluskonto kasutajalt teenuseid ostavad. Tingitud on see sellest, et juriidilisel isikul ei ole kohustust isikustatult deklareerida ettevõtluskonto kasutajale makstud teenustasusid. Kuna juriidilisele isikule teenuse osutamisel tekib teenuse saajal täiendav tulumaksu tasumise kohustus, võib eeldada, et praegu ostavad nad selliseid teenuseid üksnes piiratud mahu. Seega puudutab muudatus otseselt väga väikest osa juriidilistest isikutest.

Ettevõtluskonto kasutajaid on 2024. aasta 1. aprilli seisuga 23 848. Võib eeldada, et täiendavast maksukohustusest tingituna osutab üksnes väike osa neist teenuseid juriidilistele isikutele.

Konkreetsed ettevõtlusvaldkondi, mida muudatus puudutab, esile tuua ei ole võimalik, kuna personaalselt osutatavaid teenuseid pakutakse väga erinevates tegevusvaldkondades.

Mõju ulatus: muudatuse jõustumisel väheneb teenustasu maksja maksukoormus. Juriidilise isiku täiendava tulumaksu osa moodustab ettevõtluskonto kasutajalt teenust ostes 20% kogukuludest. Tulumaksukohustuse asendamisel sotsiaalmaksu maksmise kohustusega väheneb ettevõtluskonto kasutajalt teenust ostval juriidilisel isikul täiendav maksukulu 34% ja kogukulud 6,8%.

Muudatuse järel asendub koondsummana tulumaksu deklareerimine isikustatult sotsiaalmaksu deklareerimisega. See suurendab juriidiliste isikute halduskoormust. Halduskoormuse kasv on pigem väike, kuna eeldada võib, et iga päev ostab juriidiline isik eraisikust teenuspakkujalt teenuseid ikkagi väikeses mahu. Lisaks ei ole juriidilisel isikul isikustatult tulude deklareerimine uudne kohustus, kuna praegu tuleb enamik füüsilistele isikutele makstud tasudest deklareerida sama korra kohaselt.

Mõju ulatust ettevõtluskonto kasutajale on keeruline prognoosida, kuna võimatu on hinnata, kui suur osa teenustest jääb praegu ettevõtluskonto kasutajatel osutamata teenuse ostja täiendava tulumaksukohustuse tõttu. Eeldada võib, et maksukoormuse vähendamine suurendab juriidiliste isikute motivatsiooni osta teenust ettevõtluskonto kasutajalt. See omakorda suurendab ettevõtluskonto kasutaja võimalusi selliseid teenuseid pakkuda.

Mõju avaldamise sagedus: kuigi juriidilised isikud tellivad ettevõtluse tarbeks füüsilistelt isikutelt mitmesuguseid teenuseid, siis enamikul juhtudel esindab teenuse osutaja äriühingut või tegutseb ise ettevõtjana (nt FIE-na). Seega võib eeldada, et mõju sagedus on väike. Muudatuse tulemusel see ajas ilmselt siiski kasvab.

Ebasoovitavate mõjude risk: juriidilised isikud võivad maksukoormuse vähendamise tulemusel hakata survestama võlaõigusliku lepingu alusel teenuseid osutavaid isikuid avama ettevõtluskontot. Kui praegu võivad selle tulemusel väheneda ettevõtluskonto kasutaja

sotsiaalsed tagatised, siis tulumaksukohustuse asendamisel sotsiaalmaksukohustusega on mõju pigem väike. Lisaks tasandab maksukoormuse erinevust ka eelnõuga kavandatud ettevõtlustulu maksu määra tõus II sambaga liitunud ettevõtluskonto kasutajatel. Viimati kirjeldatud juhul väheneks maksukoormus kõigest 5,5%, mis eelduslikult ei tohiks oluliselt suurendada survet asendada töösuhe näiliku ettevõtlusega.

Lisaks võib eeldada, et taoline mõjutamine ei ole väga laiaulatuslik. Praegu ei laiene täiendav tulumaksukohustus avalik-õiguslikule juriidilisele isikule, riigi või kohaliku omavalitsuse üksuse asutusele ega mitteresidendist juriidilisele isikule. Kuigi puuduvad andmed, kui suures ulatuses on nimetatud isikud viimastel aastatel ettevõtluskonto kasutajatelt teenust ostnud, saab teatavaid järeldusi teha võlaõigusliku lepingu tasude deklareerimisandmeid analüüsides. Kui 2018. aastal, mil ettevõtluskontot ei olnud võimalik veel avada, deklareerisid nimetatud isikud võlaõigusliku lepingu alusel tasude maksmist 35 119 inimesele 35,8 miljoni euro ulatuses, siis 2020. aastaks oli inimeste arv vähenenud 11%, kuid tulud olid samas suurusjärgus. 2022. aastal, palgatulude olulise kasvu perioodil, suurenesid ka nimetatud näitajad.

Andmeid detailsemalt analüüsides on mõneti suurem langus võlaõiguslike lepingute kasutamise arvus ja tuludes olnud avalik-õiguslikel ülikoolidel, kelle kohta kogunenud info põhjal võib eeldada ettevõtluskontode aktiivsemat kasutamist. Võlaõiguslike lepingute arv vähenes Eesti suurimates ülikoolides 2019. aastal 17,1% ja tulud 8%. Järgnevatel aastatel tulud taastusid, kuid inimeste arv vähenes veelgi ja polegi saavutanud 2018. aasta taset. Nende andmete põhjal võib järeldada, et maksukoormuse vähendamine võib mõjutada ettevõtluskonto kaudu teenuste osutamist äriühingutele, kuid see mõju ei ole eelduslikult suur.

Koondhinnang mõju olulisusele: kokkuvõttes on mõju väike, kuna mõlemad mõjutatavad sihtrühmad (äriühingule teenust pakkuvad ettevõtluskonto kasutajad ja neilt teenuseid tellivad äriühingud), mõju ulatus ja sagedus väikesed ning ebasoovitavate mõjude riskid on pigem väikesed ja vähetõenäolised ning suuresti maandatud.

Mõju valdkond: mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele – mõju riigiasutuste töökorraldusele

Mõju avaldumisega seotud asjaolude kirjeldus: seaduse jõustumisel tuleb teha muudatus maksudeklaratsiooni TSD lisades 1 ja 2, kus tuleb tululiikide loetelu täiendada uue tululiigiga, millelt tasutakse üksnes sotsiaalmaksu. See omakorda tingib muudatuste tegemist maksuhalduri infosüsteemides. Eeldada võib, et vähesel määral suureneb maksuhalduri koormus maksumaksjate nõustamisel.

Lisaks tuleb täiendada tulude ja sellelt tasutud sotsiaalmaksu andmete vahetust Sotsiaalkindlustusameti ja Tervisekassaga. Tegemist on isikustatud sotsiaalmaksuga, mis võetakse arvesse tagatiste määramisel, mistõttu tuleb muuta ka asjakohaseid arvestussüsteeme.

Sihtrühm: muudatus avaldab mõju Maksu- ja Tolliametile, Sotsiaalkindlustusametile ja Tervisekassale. Sihtrühma suurus on väike, kuna muudatus mõjutab vaid kolme riigiasutust.

Mõju ulatus: mõju ulatus on väike, kuna muudatus mõjutab suhteliselt väikest tööloiku Maksu- ja Tolliameti, Sotsiaalkindlustusameti ja Tervisekassa töös. Tegemist on ametite jaoks tavapärase muudatusega, mis lahendatakse olemasoleva tööjõu abil.

Mõju avaldamise sagedus: mõju avaldumise sagedus on väike, kuna tegemist on ühekordse muudatusega. Ebasoovitavate mõjude riski ei tuvastatud.

Koondhinnang mõju olulisusele: kokkuvõttes on mõju ebaoluline, kuna mõjutatav sihtrühm, mõju ulatus ja sagedus on väikesed ning ebasoovitavate mõjude riskid puuduvad.

6.2. Kavandatav muudatus: madalama maksumäära rakendamise piirmäära tõstmine

Mõju valdkond: mõju sotsiaalvaldkonnale

Mõju avaldumisega seotud asjaolude kirjeldus: kõrgema maksumäära kaotamine ettevõtluskontole laekunud tulult suurendab ettevõtluskonto kasutaja sissetulekut, mis omakorda parandab inimeste majanduslikku toimetulekut. Muudatus vähendab ka motivatsiooni jätta piirmäära ületavad tulud kontole kandmata ja motiveerib rohkem tulu teenima.

Sihtrühm: sihtrühm on ettevõtluskonto kasutajad, kes on kalendriaasta jooksul teeninud enam kui 25 000 eurot. Kui 2019. aastal oli selliseid isikuid 3, järgneval kolmel aastal vastavalt 15, 40 ja 74, siis 2023. aastal oli neid juba 136. Seega puudutab muudatus vähem kui 0,9% ettevõtluskonto kasutajatest.

Mõju ulatus: mõju ulatus sõltub ettevõtluskonto kaudu teenitud tulu suurusest. Igast teenitud eurost, mis ületab 25 000 eurot, jääb muudatuse järel ettevõtluskonto kasutaja käsutusse 20 senti rohkem. 2023. aastal ettevõtlustulu maksu kõrgema määra alusel tasunud ettevõtluskonto kasutajate keskmine tulu oli 29 970 eurot. Seega vähenevad muudatuse tulemusel nimetatud isikute maksukulud keskmiselt 994 euro võrra aastas.

Mõju avaldumise sagedus: kuna maksuarvestus toimub kumulatiivselt kalendriaasta kohta, suurendab maksukoormuse vähenemine ettevõtluskonto kasutaja käsutusse jäävaid vabasid vahendeid kalendriaasta lõpu poole, kui teenitud on vähemalt 25 000 eurot. Piirmäära ületamisel avaldub mõju regulaarselt ehk igakordsel tulu laekumisel ettevõtluskontole.

Ebasoovitavate mõjude risk: ettevõtlustulu maksu määra langetamine mõjutab ka ettevõtluskonto kasutaja sotsiaalseid tagatisi. Need sõltuvad teataval määral ettevõtlustulu maksu sotsiaalmaksuks kantavast osast, mistõttu vähendab maksumäära langetamine ettevõtluskonto kasutaja tagatisi. Kõnealune muudatus mõjutab siiski üksnes neid ettevõtluskonto kasutajaid, kes teenivad suhteliselt suurt tulu. Negatiivne mõju seisneb rahaliste hüvitiste (pensioni, ajutise töövõimetuse hüvitise, vanemahüvitise) mõningas vähenemises. Ravikindlustuskaitse on kõnealusel sihtrühmal jätkuvalt olemas, kuna muudatus mõjutab isikud, kes teenivad oluliselt enam ravikindlustuskaitse saamiseks kehtestatud kuumäärast. Mõju riiklikule pensionile on samuti pigem väike, kuna 2021. aastal jõustus muudatus, mille kohaselt vähenes pensioni arvestusreeglites sõltuvus tasutud sotsiaalmaksu suurusest. Lisaks tasandab I samba pensionile tekkivat mõningast negatiivset mõju ettevõtlustulu maksu jagamise reeglite muudatus, kuna suureneb pensioni II sambasse kantav osa.

Suurim mõju tagatistele on neil, kes teenisid suurimat tulu, mis ettevõtluskonto kaudu on võimalik teenida. 40 000 eurot teenis 2023. aastal 15 ettevõtluskonto kasutajat. Samas peaks sellises ulatuses sissetulek võimaldama neil soovi korral sõlmida ka vabatahtlikku kindlustust, mis pakub täiendavat kaitset ravi- või pensionikindlustusest.

Koondhinnang mõju olulisusele: muudatusega kaasnevat mõju võib hinnata väikseks, kuna mõju ulatus, sihtrühm ja sagedus on väikesed ning ebasoovitavate mõjude riskid pigem väheolulised.

Mõju valdkond: mõju majandusele

Mõju avaldumisega seotud asjaolude kirjeldus: kõrgema maksumäära kaotamine avaldab mõju väikeettevõtjate tegevusele, kuna vähendab ettevõtluskonto kasutaja maksukulusid ning sedakaudu suurendab motivatsiooni teenida rohkem tulu. Lisaks vähendab see võimalust, et kõrgema maksumäära vältimiseks jäetakse 25 000 eurot ületavad tulud ettevõtluskontole kandmata.

Sihtrühm: maksumäära langetamine tulude korral, mis ületavad 25 000 eurot, vähendab ettevõtluskonto kasutaja maksukoormust. 2023. aastal oli 136 ettevõtluskonto kasutajat, kelle tulu ületas 25 000 eurot ja kelle tulu maksustati seda ületavalt osalt 40% maksumääraga. Kõrgema määraga maksustatud tulu saajad teenisid nimetatud aastal 4,26 miljonit eurot ning ettevõtlustulu maksu tasuti sellelt 1,03 miljonit eurot. Kogu ettevõtluskonto kaudu teenitud

tulust moodustas see 11,3% ja tasutud ettevõtlustulu maksust 13,3%. Seega puudutab muudatus väikest osa ettevõtluskonto kasutajatest.

Kuigi eeldada võib sihtrühma jätkuvat kasvu, siis nende osakaal aktiivselt tegutsevatest isikutest jääb ka lähiajal kindlasti väikeseks – seda nii võrreldes ettevõtluskonto kasutajate koguarvuga (alla 0,4%) kui ka töölepingu alusel tööd tegevate ja võlaõigusliku lepingu alusel teenuseid osutavate isikutega (alla 0,02%).

Mõju ulatus: kõrgema maksumäära kaotamisel vähenevad enam kui 25 000 eurot aastas teeniva ettevõtluskonto kasutaja maksukulud.

Mõju avaldumise sagedus: mõju avaldumise sagedust võib hinnata väikeseks. Kõrgem maksumäär rakendub üksnes siis, kui kalendriaasta algusest on teenitud vähemalt 25 000 eurot, ning kõrgem määr rakendub pärast selle piirmäära täitumist.

Ebasoovitavate mõjude risk: puudub.

Koondhinnang mõju olulisusele: muudatuste mõju võib pidada väikeseks, kuna sihtrühma suurus, mõju ulatus ja avaldumise sagedus on samuti väikesed.

Mõju valdkond: mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele. Mõju riigiasutuste töökorraldusele

Mõju avaldumisega seotud asjaolude kirjeldus: ettevõtluskontolt broneeritava maksusumma arvutab Maksu- ja Tolliamet pärast krediitdiasutusest laekumise kohta andmete saamist. Seega toob kõrgema maksumäära kaotamine maksuhaldurile kaasa muudatuste tegemise vajaduse maksusumma arvutamise programmis.

Sihtrühm: muudatus avaldab mõju üksnes Maksu- ja Tolliametile. Sihtrühma suurus on väike, kuna muudatus mõjutab vaid ühte riigiasutust.

Mõju ulatus: oodata ei ole olulist mõju senisele töökorraldusele, kuna puudutab väikest tööloiku maksuhalduri töös.

Mõju avaldumise sagedus: mõju avaldumise sagedus on väike, kuna tegemist on ühekordse muudatusega. Ebasoovitavate mõjude riski ei tuvastatud.

Koondhinnang mõju olulisusele: muudatuste mõju võib pidada väikeseks, kuna sihtrühma suurus, mõju ulatus ja avaldumise sagedus on väike ning ebasoovitavate mõjude riski ei tuvastatud.

6.3. Kavandatav muudatus: ettevõtlustulu maksu määra ja selle jagamise reeglite muutmine

Mõju valdkond: mõju sotsiaalvaldkonnale

Mõju avaldumisega seotud asjaolude kirjeldus: II sambaga liitunud ettevõtluskonto kasutajate maksumäära suurendamine vähendab ettevõtluskonto kasutaja netotulu, kuid suurendab sissemakseid pensioni II sambasse ja sedakaudu eelduslikult ettevõtluskonto kasutaja tulevast pensioni. Kehtiva jagamisskeemiga võrreldes suureneks näiteks aastas 25 000 eurot ettevõtluskonto kaudu teeniva inimese II sambasse standardmäära (2%) korral tehtavad sissemaksed 181,82 eurot 500 eurole, millele lisandub 4% sotsiaalmaksuks kantavast osast. Kõrgeima kogumispensionini makse määra (6%) valimisel oleks sama tulutaseme juures sissemakse oluliselt suurem ehk 1500 eurot aastas. Muudatus võrdsustaks ettevõtluskonto kasutaja sissemakse suuruse sama suurt palgatulu teeniva inimese panusega II sambasse ja võimaldaks tulevikus saada suuremat pensioni.

Lisaks sellele vähendab eelkirjeldatud muudatus II sambaga liitunute jaoks ravikindlustuskaitse saamise eelduseks oleva tulu suurust. Edaspidi ei sõltu see enam asjaolust, kas ettevõtluskonto kasutaja on liitunud kogumispensionini II sambaga ning kõikide kasutajate jaoks on nõutav tulu piirmäär sama. See suurendab maksustamise erikorra lihtsust ja arusaadavust.

Sihtrühm: ettevõtlustulu maksu jagamise skeemist kogumispensionini makse välistamine mõjutab neid ettevõtluskonto kasutajaid, kes on liitunud II sambaga. 2023. aasta 7. detsembri

seisuga oli II sambaga liitunud 12 322 ettevõtluskonto kasutajat (s.o 57,8% kasutajatest) ja mitteliitunud oli 8985 (s.o 42,2% kasutajatest). Pensioni II sambasse teeb 2024. aasta märtsi seisuga sissemakseid ligi 514 000 inimest. Seega puudutab muudatus ligi 2,4% sissemakseid tegevatest inimestest.

Mõju ulatus: muudatus võib mõjutada sihtrühma otsuseid. Pensioni II samba puhul on inimesel õigus otsustada nii pensioniskeemiga liitumise, sellest lahkumise kui ka maksemäära vabatahtliku suurendamise üle. Valikuvabadus on lai ja otsused tehakse isikliku eelistuse ja vajaduse põhjal. Otsuste täpset jagunemist ei ole võimalik hinnata. Eelkirjeldatud otsused mõjutavad omakorda konkreetse ettevõtluskonto kasutaja puhul rakenduvat ettevõtlustulu maksu määra.

Muudatuse järel suurenevad pensioni II sambaga liitunud ettevõtluskonto kasutaja maksukulud 10%, kui ta jätkab kehtiva kogumispensioni makse määraga. 20% või 30% suurenevad maksukulud juhul, kui isik on otsustanud kogumispensioni makse määra vabatahtlikult suurendada. Ettevõtluskonto kasutaja käsutusse jäävad vabad vahendid vähenevad eelkirjeldatud põhjusel vastavalt 2,5%, 5% või 7,5%.

Mõju avaldamise sagedus: kõrgem maksumäär rakendub iga kord, kui tulud laekuvad ettevõtluskontole. Ettevõtluskonto kasutajal on võimalik teha pensioni II sambaga seotud otsuseid, mis omakorda muudavad ettevõtlustulu maksu määra. Pensioni II sambaga seotud valikuid saab teha kogumispensionide seaduses sätestatud tähtaegadel.

Ebasoovitavate mõjude risk: muudatuse tulemusel võivad ettevõtluskonto kasutajad peatada või lõpetada sissemaksed pensioni II sambasse. Selle tulemusel vähenevad nende pensioni II samba tagatised. Selle realiseerumise tõenäosust on keeruline hinnata.

Kuigi muudatuse tulemusel pensioni II sambaga liitunud ettevõtluskonto kasutaja maksumäär tõuseb, laekub kogu täiendavalt kogutav ettevõtlustulu maksu osa tema isiklikule pensionikontole. See tõenäoliselt vähendab motivatsiooni lõpetada kogumine pensioni II sambasse. Liiasi on panuse suurus samaväärne töölepingu alusel töötava või võlaõigusliku lepingu alusel teenust osutava isikuga. Riski maandamise üks võimalus on elanikkonna teadlikkuse kasvatamine.

Koondhinnang mõju olulisusele: kokkuvõttes on mõju väike, kuna mõjutatav sihtrühm, mõju ulatus ja ebasoovitavate mõjude riskid on väikesed ning sagedus keskmine.

Mõju valdkond: mõju majandusele

Mõju avaldumisega seotud asjaolude kirjeldus: maksumäära tõus võib avaldada mõju väikeettevõtjate tegevusele. Maksukoormuse kasv võib vähendada nende soovi tegeleda ettevõtlusega.

Sihtrühm: ettevõtlustulu maksu jagamise skeemist kogumispensioni makse välistamine mõjutab neid ettevõtluskonto kasutajaid, kes on liitunud II sambaga. 2023. aasta 7. detsembri seisuga oli II sambaga liitunud 12 322 ettevõtluskonto kasutajat (s.o 57,8% kasutajatest) ja mitteliitunud oli 8985 (s.o 42,2% kasutajatest).

Mõju ulatus: maksumäära tõusu tulemusel suurenevad ettevõtluskonto kasutaja maksukulud kuni 30%. Muudatus võib mõjutada sihtrühma otsuseid jätkata ettevõtluskonto kasutamist. Samas on pensioni II samba puhul inimesel õigus otsustada nii pensioniskeemiga liitumise, sellest lahkumise kui ka maksemäära vabatahtliku suurendamise üle. Valikuvabadus on lai ja otsused tehakse isikliku eelistuse ja vajaduse põhjal. Eeltoodud valikuvabadust arvestades võib hinnata mõju ulatust väikeseks.

Mõju avaldamise sagedus: krediidasutus broneerib ettevõtluskontole tasu laekumisel maksusumma automaatselt ning kannab selle seaduses ettenähtud tähtajal Maksu- ja Tolliametile. Ettevõtluskonto kasutajal on võimalik teha otsuseid, mis maksumäära suurust muudavad. Pensioni II sambaga seotud otsuseid saab teha kogumispensionide seaduses sätestatud tähtaegadel.

Ebasoovitavate mõjude risk: muudatuse tulemusel võivad ettevõtluskonto kasutajad lõpetada ettevõtluskonto kasutamise. Arvestades eelkirjeldatud valikuvabadust, mille tulemusel on võimalik vähendada maksukulusid, on ebasoovitavate mõjude risk väike.

Koondhinnang mõju olulisusele: kokkuvõttes on mõju väike, kuna mõjutatav sihtrühm, mõju ulatus ja ebasoovitavate mõjude riskid on väikesed ning sagedus keskmine.

Mõju valdkond: mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele. Mõju riigiasutuste töökorraldusele

Mõju avaldumisega seotud asjaolude kirjeldus: ettevõtlustulu maksu suuruse arvutab Maksu- ja Tolliamet ning seda vahetult pärast krediidasutusest ettevõtluskontole raha laekumise kohta info saamist. Praegu tuleb ettevõtluskonto kasutaja II sambaga liitumist arvestada üksnes kogutud ettevõtlustulu maksu jagamisel. Edaspidi tuleb maksuhalduril lisaks maksu jagamisele arvestada isiku II sambast tulenevaid kohustusi juba maksusumma määramisel ehk krediidasutusele maksusumma broneerimiseks info edastamisel. II samba muudatustest tingitud erinevate ettevõtlustulu maksu määrade ja jagamisskeemide rakendamine eeldab Maksu- ja Tolliametilt uusi IT-arendusi.

Sihtrühm: muudatus avaldab mõju üksnes Maksu- ja Tolliametile. Sihtrühma suurus on väike, kuna muudatus mõjutab vaid ühte riigiasutust. Tegemist on ameti jaoks tavapärase muudatusega, mis lahendatakse olemasoleva tööjõu abil.

Mõju ulatus: mõju ulatus on väike, kuna muudatus mõjutab suhteliselt väikest töölõiku Maksu- ja Tolliameti töös.

Mõju avaldamise sagedus: mõju avaldumise sagedus on väike, kuna tegemist on ühekordse muudatusega. Ebasoovitavate mõjude riski ei tuvastatud.

Koondhinnang mõju olulisusele: kokkuvõttes on mõju ebaoluline, kuna mõjutatav sihtrühm, mõju ulatus ja sagedus on väikesed ning ebasoovitavate mõjude riskid puuduvad.

6.4. Kavandatav muudatus: ettevõtluskonto numbri avalikustamine

Mõju valdkond: mõju majandusele

Mõju avaldumisega seotud asjaolude kirjeldus: ettevõtluskonto numbri avalikustamine mõjutab ettevõtluskonto kasutajalt teenust ostvaid isikuid. Võimalus kontrollida esitatud andmete õigsust maandab teenuse ostja täiendava maksukohustuse tekkimise riski. Muudatus välistab võimaluse, et ettevõtluskonto on küll avatud ja teenuse ostjale on näha ettevõtluskonto omamise fakt, kuid teenitav ettevõtlustulu suunatakse muule pangakontole. Seega vähendab muudatus kuritarvituste võimalusi ja tõhustab sedakaudu maksukogumist.

Kuritarvituste täpset mahtu ei ole võimalik hinnata, kuna see selgub üksnes kontrolli käigus. Kontonumbri õigsuse kohta on esitatud maksuhaldurile järelepärimisi, millest võib järeldada, et taoline risk eksisteerib ja maksumaksjatel on soov seda maandada.

Sihtrühm: ettevõtluskonto kasutajatelt teenuseid ostvad isikud, kellel teenustasu ettevõtluskontole mittekandmisel tekiks tööjõumaksude tasumise kohustus. Seega hõlmab sihtrühm kõiki füüsilisi ja juriidilisi isikuid, kes ostavad teenuseid ettevõtluskonto kasutajalt. Kuna juriidilisele isikule teenuse osutamisel tekib teenuse saajal täiendavmaksukohustus, võib eeldada, et praegu ja ka tulevikus ostavad juriidilised isikud taolisi teenuseid üksnes piiratud mahuks.

Mõju ulatus: kui teenustasu maksja kannab ettevõtluskonto kasutaja osutatud teenuse eest tasu kontole, mis ei ole ettevõtluskonto, peaks ta sellise info selgumisel tasuma lisaks kontole kantud summale tööjõumakse kuni 71,7% makstud teenustasult. Sellele võivad lisanduda maksuintressid.

Selle riski maandamiseks on edaspidi maksumaksjal võimalik kontrollida maksuhalduri kodulehelt ettevõtluskonto kasutaja esitatud andmete õigsust. Tegemist on pigem vähese

ajakuluga andmete kontrolliga, kuna piisab isikut identifitseeriva isikukoodi sisestamisest maksuhalduri vastavasse avalikku päringusse ning vastus sellele (ettevõtluskonto number) kuvatakse ekraanile automaatselt.

Maksuhalduri kodulehel on võimalik teha avalikke päringuid ja maksumaksja jaoks on eelduslikult tegemist tuttava teenusega. Kõnealuse päringu puhul ei ole tegemist seadusest tuleneva kohustusliku kontrolliga, vaid ühe võimalusega maandada täiendava maksukohustuse tekkimise riski.

Mõju avaldamise sagedus: risk maksuarvestuses eksida tekib igakord füüsilisele isikule teenustasu makstes. Riskide maandamiseks tuleks ettevõtluskonto kontonumbrit kontrollida enne ettevõtluskontole teenustasu maksmist.

Ebasoovitavate mõjude risk: muudatus võib suurendada teenust ostvate isikute halduskoormust, kuna andmete olemasolul tuleks ettevõtluskonto kasutajalt teenust ostval isikul edaspidi enne ettevõtluskontole ülekande tegemist kontrollida maksuhalduri veebilehelt ettevõtluskonto kasutaja esitatud andmete õigsust. Kuna tegemist ei ole väga ajakuluka toiminguga ega uudse teenusega, suurendab see maksumaksja halduskoormust marginaalselt.

Koondhinnang mõju olulisusele: kokkuvõttes on mõju väike, kuna mõjutatav sihtrühm, mõju ulatus ja sagedus väikesed ning ebasoovitavad riskid väheolulised.

Mõju valdkond: mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele. Mõju riigiasutuste töökorraldusele

Mõju avaldamisega seotud asjaolude kirjeldus: ettevõtlustulu maksu maksja ja ettevõtluskonto numbri avalikustamine eeldab Maksu- ja Tolliametilt IT-arendust, mis võimaldab kuvada oma kodulehel päringu põhjal ettevõtluskonto andmeid.

Sihtrühm: muudatus avaldab mõju üksnes Maksu- ja Tolliametile. Sihtrühma suurus on väike, kuna muudatus mõjutab vaid ühte riigiasutust.

Mõju ulatus: mõju ulatus on väike, kuna muudatus mõjutab suhteliselt väikest tööloiku Maksu- ja Tolliameti töös. Tegemist on ameti jaoks tavapärase muudatusega, mis lahendatakse olemasoleva tööjõu abil.

Mõju avaldamise sagedus: mõju avaldamise sagedus on väike, kuna tegemist on ühekordse muudatusega. Ebasoovitavate mõjude riski ei tuvastatud.

Koondhinnang mõju olulisusele: kokkuvõttes on mõju ebaoluline, kuna mõjutatav sihtrühm, mõju ulatus ja sagedus on väikesed ning ebasoovitavate mõjude riskid puuduvad.

Koondkokkuvõte ettevõtetele ja füüsilistele isikutele avalduva halduskoormuse kohta

Eelnõuga tehtavad muudatused füüsiliste isikute halduskoormust ei suurenda. Ettevõtete halduskoormust suurendavad üksnes juriidilise isiku kohustus tasuda ettevõtluskonto kasutajale makstud teenustasult isikustatult sotsiaalmaksu ja ettevõtluskonto numbri õigsuse kontrollimine.

Esimesena nimetatud muudatuse mõju halduskoormusele on pigem väike, kuna eeldada võib, et iga päev ostavad juriidilised isikud eraisikutelt teenuseid ikkagi väikeses mahus. Lisaks ei ole juriidilistel isikutel isikustatult tulude deklareerimine uudne kohustus, kuna praegu tuleb enamik füüsilistele isikutele makstud tasudest deklareerida sama korra kohaselt.

Ettevõtluskonto numbri avalikustamine võib suurendada teenust ostvate isikute halduskoormust, kuna andmete olemasolul tuleks ettevõtluskonto kasutajalt teenust ostval isikul edaspidi enne ettevõtluskontole ülekande tegemist kontrollida maksuhalduri veebilehelt ettevõtluskonto kasutaja esitatud andmete õigsust. Kuna tegemist ei ole väga ajakuluka toiminguga ega uudse teenusega, suurendab see maksumaksja halduskoormust marginaalselt.

7. Seaduse rakendamisega seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud

Äriühingule teenuse osutamisel täiendava tulumaksukohustuse asendamine sotsiaalmaksukohustusega tingib arvestussüsteemide ja andmevahetuse täiendamist nii Maksu- ja Tolliametis, Tervisekassas kui ka Sotsiaalkindlustusametis.

Ettevõtlustulu maksu määra ja maksu jagamise reeglite muutmine ning ettevõtluskonto numbri avalikustamine eeldab maksuhalduril IT-arenduste tegemist oma arvestussüsteemides ja päringumootorites. Eeldatav kulu ettevõtlustulu maksu määraga seotud muudatustele, deklaratsioonil uue väljamakse liigi tegemisele ja muudatustele andmevahetusteenuses (muuta on vaja 11 teenust) on ca 85 000 eurot. Eelkirjeldatud kulutus tehakse Rahandusministeeriumi haldusala ülekantavatest vahenditest.

Arenduskulud võivad lisanduda ka Tervisekassal ja Sotsiaalkindlustusametil. Viimati nimetatud asutuse arendusvajadus võib puudutada nii SKAIS1, SKAIS2 kui ka STAR infosüsteemi. Arendusvajaduse Tervisekassas ja Sotsiaalkindlustusametis tingib üksnes ettevõtluskonto kasutajatele makstud teenustasu sotsiaalmaksu baasi laiendamine.

Juriidilisele isikule ettevõtluskonto kasutajalt teenuse ostmisel tekkiva tulumaksukohustuse kehtetuks tunnistamine ja sotsiaalmaksukohustuse kehtestamine

Juriidilise isiku maksukoormus vähesel määral langeb, mistõttu võib prognoosida mõningast laekumise vähenemist. Eeldada võib, et mingi osa võlaõigusliku lepingu alusel teenuseid osutavaid isikuid avavad ettevõtluskonto ja nende tulud maksustatakse ELMS-i alusel. Samas võib muudatuse tulemusel suureneda väikeettevõtjate tegevus, mistõttu pikemas vaates maksude laekumine kasvab.

Tabel 2. Juriidilisele isikule ettevõtluskonto kasutajalt teenuse ostmisel tekkiva tulumaksukohustuse kaotamise ja sotsiaalmaksukohustuse kehtestamise mõju riigieelarvele aastatel 2025 kuni 2028

	2025	2026	2027	2028
EVK-ga liituvate inimeste arv	8 540	12 810	17 081	21 351
Vähemlaekumine inimese kohta, € aastas	-189	-198	-208	-218
Mõju valitsussektori positsioonile, mln €	-1,6	-2,5	-3,5	-4,7

Allikas: Rahandusministeeriumi arvutused

Madalama maksumäära rakendamise piirmäära tõstmine

Madalama maksumäära rakendamise piirmäära tõstmine 40 000 euroni vähendab ettevõtluskonto kasutaja maksukoormust ja ettevõtlustulu maksu laekumist.

Tabel 3. Ettevõtlustulu maksu määra (20%) rakendamise piirmäära tõstmise mõju riigieelarvele aastatel 2025–2028

	2025	2026	2027	2028
Inimeste arv	196	235	282	338
Mõju valitsussektori positsioonile, €	-220 000	-260 000	-310 000	-370 000

Allikas: Rahandusministeeriumi arvutused

Tulevikus võib eeldada ettevõtluskonto kasutajate arvu ja teenitava tulu kasvu, mis omakorda suurendab ettevõtlustulu maksu laekumisi, tasandades muudatusega tekkivat vähemlaekumist.

Ettevõtlustulu maksu jagamise reeglite muutmine

Ettevõtlustulu maksu ja selle jagamise reeglite muutmine selliselt, et kohustusliku kogumispensioni maksed lisanduvad ettevõtlustulu maksu standardmäärale (20%), suurendab nii tulu- kui ka sotsiaalmaksu laekumist. Lisaks suurendab muudatus makseid II sambasse. Mõju erinevate maksude lõikes on esitatud tabelis 3.

Tabel 4. Ettevõtlustulu maksu jagamise reeglite muutmise mõju maksulaekumisele aastatel 2025–2028

	2025	2026	2027	2028
Maksubaas	43 971 441	46 104 056	48 178 738	50 219 466
Ettevõtlustulu maks, 20%	9 673 717	10 142 892	10 599 322	11 048 283
Mõju tulumaksu laekumisele, €	259 454	272 038	284 279	296 321
Mõju sotsiaalmaksu laekumisele, €	-99 558	-104 387	-109 084	-113 704
Laekumine II sambasse¹¹, €	378 754	397 124	414 994	432 572

Allikas: Rahandusministeeriumi arvutused

8. Rakendusaktid

Eelnõu ei sisalda volitusnorme, mistõttu uusi rakendusakte ei kavandata. Sotsiaalmaksuseaduses tehtavad muudatused tingivad kahe rahandusministri määruse muutmise. Sotsiaalmaksu objekti laiendamise tõttu on vaja muuta rahandusministri 29. novembri 2010. a määrusega nr 60 „Tulumaksuseadusest, sotsiaalmaksuseadusest, kogumispensionide seadusest ja töötuskindlustuse seadusest tulenevate deklaratsioonide ja tõendite vormide kinnitamine ning nende täitmise ja esitamise korrad“ kehtestatud lisasid 2 ja 3, kus tuleb tululiikide loetelu täiendada uue tululiigiga, millelt tasutakse üksnes sotsiaalmaksu. Kuna seadusega tühistatakse ettevõtluskonto kasutajalt teenuse ostmisel äriühingule tekkiv tulumaksukohustus, tuleb muuta ka sama määruse lisa 7 (TSD lisa 6). Selle lisa koodi 6080 selgitustest tuleb välja võtta tekst „ning füüsilisele isikule teenuse osutamise eest makstud lihtsustatud ettevõtlustulu summa“. Samal põhjusel on vaja muuta ka rahandusministri 15. märtsi 2013. a määrust nr 17 „Sotsiaalmaksu arvestamise ning sotsiaalmaksu andmete Sotsiaalkindlustusametile ja Tervisekassale väljastamise kord“. Määruses on vaja täpsustada eelnõuga lisatava uue punkti alusel makstud sotsiaalmaksu andmete Sotsiaalkindlustusametile ja Tervisekassale väljastamise reeglid.

¹¹ Arvutuste aluseks on prognoositud keskmine kogumispensioni makse määr ehk 2,44%.

ELMS-i täiendamine §-ga 7¹ tingib Vabariigi Valitsuse 7. märtsi 2019. a määruse nr 21 „Maksukohustuslaste registri põhimäärus“ muutmise. Rakendusakti kavand on lisatud eelnõu seletuskirjale (lisa 1).

9. Seaduse jõustumine

Maksukorralduse seaduse § 4¹ kohaselt peab maksuseaduse muudatuse vastuvõtmise ja jõustumise vahele üldjuhul jääma vähemalt kuus kuud. Reeglit ei kohaldata maksukohustuslast soodustava mõjuga maksuseaduse ja selle muudatuse korral. Seadus jõustub 2025. aasta 1. jaanuaril.

10. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitati kooskõlastamiseks ministeeriumidele eelnõude infosüsteemi EIS kaudu ja arvamuse avaldamiseks Eesti Kaubandus-Tööstuskojale, Eesti Maksumaksjate Liidule, Eesti Tööandjate Keskliidule, Eesti Pangaliidule, Ametiühingute Keskliidule, EVEA-le, Maksu- ja Tolliametile ning LHV Pank AS-ile.

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda toetas oma arvamuskirjas (21.03.2024 nr 4/51) ettevõtlustulu maksu kõrgema maksumäära kaotamise ja ettevõtluskonto numbri avalikustamise muudatust.

Eelnõule saabunud märkused ja ettepanekud on koos arvamustega kajastatud seletuskirja lisas olevas kooskõlastustabelis (lisa 2).

3.06.2024